

Türk İflâs Hukukunda Tasfiye Masrafları Bağlamında İflâs Tasfiyesinin Akıbetinin Belirlenmesi

Determining the Outcome of Bankruptcy Liquidation in the Context of Liquidation Costs in Turkish Bankruptcy Law

Yakup Oruç^{1*}
Furkan Bilge²

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Usul ve İcra İflâs Hukuku Anabilim Dalı, Sakarya, Türkiye
yakuporuc@sakarya.edu.tr

² Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk, Sakarya, Türkiye
avfurkanbilge@gmail.com

*Sorumlu Yazar/Corresponding Author

Geliş Tarihi/Received: 23.05.2024
Kabul Tarihi/Accepted: 17.09.2024
Yayımlanma Tarihi/ Available Online: 28.10.2024

Öz: Bu çalışmanın konusunu; iflâs dairesinin iflâsın açıldığının kendisine bildirilmesinden (İİK m. 166/1) itibaren iki ay içerisinde (İİK m. 208/3) tasfiyenin akıbetini belirlemeye yönelik yapacağı tasfiyenin başlangıç aşamasındaki işlemleri oluşturmaktadır. Tasfiyenin başlangıç aşamasındaki işlemleri; hazırlık, muhakeme ve karar aşaması şeklinde sınıflandırma yapılarak incelenmiştir. İflâs tasfiyesinin bu aşamasında yer alan işlemlerin tamamı iflâs dairesi tarafından yerine getirilir.

İflâs dairesi ilk olarak müflisin malvarlığı unsurlarının defterini tutar; deftere kaydedilen malvarlığı unsurlarının tasfiyenin dışına çıkartılmasını önlemek adına lüzumlu muhafaza tedbirlerini alır. Ardından iflâs dairesi, mevcudat defterine kaydettiği ve elinin altında bulundurduğu malvarlığı unsurlarının tasfiyeye konu olup olamayacağını değerlendirir. Bu yönde yapılan değerlendirme tasfiyenin akıbetini belirleme noktasında önem taşımaktadır. Zira tasfiyenin akıbetini belirlemekle görevli olan iflâs dairesi, tasfiyeye konu olabileceğini düşündüğü malvarlığı unsurlarının değerini hem adi tasfiye hem de basit tasfiye masraflarının karşılanıp karşılanmayacağını belirleyebilmek adına hesaplamada ayrı ayrı göz önünde bulundurmak durumundadır. Hesaplama yapılabilmesi için de somut tasfiye dosyası kapsamında tasfiye masraflarının ortaya konulması gerekir. Çalışmamızda iflâs dairesi tarafından tasfiyenin başlangıç aşamasındaki iflâs masasının aktif malvarlığı unsurlarının değeri ile tasfiye masraflarının muhasebesinin yapılması suretiyle tasfiyenin akıbetine karar verilmesi irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İflâs Dairesi, Tasfiye, Tasfiyeye Özgülenecek Malvarlığı Unsurları, Tasfiye Masrafları, Tasfiyenin Akıbetine Karar Verme

Abstract: The subject of this study is the initial procedures that the bankruptcy office undertakes within two months (as per Article 208/3 of the Enforcement and Bankruptcy Law) from the notification of the opening of bankruptcy (as per Article 166/1 of the Enforcement and Bankruptcy Law) to determine the outcome of the liquidation. The initial procedures of liquidation are examined by classifying them into preparation, examination, and decision phases. All the procedures in this stage of the bankruptcy liquidation are carried out by the bankruptcy office.

Initially, the bankruptcy office records the debtor's assets and takes necessary preservation measures to prevent the assets listed from being excluded from the liquidation process. Subsequently, the bankruptcy office assesses whether the assets recorded in the inventory and under its control can be subject to liquidation. This assessment is crucial in determining the outcome of the liquidation. The bankruptcy office, responsible for deciding the outcome of the liquidation, must consider the value of the assets that could potentially be liquidated to determine if the proceeds will cover both ordinary and simple liquidation costs. For this calculation, the liquidation costs must be outlined within the context of the specific liquidation file. This study examines how the bankruptcy office decides the outcome of the liquidation by evaluating the value of the active assets of the bankruptcy estate and the accounting of liquidation costs during the initial phase of liquidation.

Keywords: Bankruptcy Office, Liquidation, Assets Allocated for Liquidation, Liquidation Costs, Determining the Outcome of Liquidation

Extended Abstract

Bankruptcy is collectively aimed at distributing the bankrupt's liquidated assets among creditors. To achieve this, the liquidation procedure must be properly executed. The realization of bankruptcy liquidation, and thus the success of the bankruptcy, depends on the availability of the bankrupt's liquidatable assets. If the bankrupt lacks sufficient assets to make the liquidation meaningful (to cover the basic liquidation costs), the liquidation will be suspended [Execution and Bankruptcy Law (EBL), Article 217]. Conversely, if there are sufficient assets in the bankruptcy estate, the liquidation will proceed.

Upon the issuance of the bankruptcy decision, the activity of identifying the bankrupt's assets begins. The bankruptcy office is responsible for establishing the executability of the bankruptcy. The process of determining the executability potential of the bankruptcy is referred to as the initial phase of liquidation, which comprises three stages: preparation, examination, and decision.

Upon notification of the bankruptcy decision, the bankruptcy office will perform its duties in the preparation phase. These duties include notifying relevant parties of the opening of the bankruptcy and announcing it (EBL, Article 166/2), keeping an inventory of the bankrupt's assets (EBL, Article 208/1), and taking precautionary measures to protect the inventoried assets from potential dangers that may arise during liquidation (EBL, Article 210). The fulfillment of these duties will provide a general overview of the liquidation.

In the preparation phase, the bankruptcy office will concretize the legally formed bankruptcy estate. The first task in this regard is to keep an inventory of the bankrupt's assets. Failure to record an asset that should be included in the bankruptcy estate will prevent that asset from being liquidated. However, recording an asset in the inventory is not sufficient for its dedication to liquidation. Therefore, the inventoried assets must be safeguarded. The bankruptcy office, which maintains the inventory of the bankrupt's assets and takes protective measures to prevent these assets from being withdrawn from liquidation, completes the preparation phase.

Upon completion of the preparation phase, the examination phase begins. In fact, the preparation and examination phases consist of processes that should be carried out simultaneously. However, for ease of explanation in this study, the two phases have been examined separately.

At the time the bankruptcy is declared, the bankruptcy estate, consisting of all the bankrupt's seizable assets (EBL, Article 184), is recorded in the inventory by the bankruptcy office during the preparation phase (EBL, Article 208). However, it may not be possible to realize the liquidation of all the inventoried assets. Therefore, whether the inventoried assets can be made available for liquidation must be further examined.

During the examination of active assets, the bankruptcy office evaluates the status of the bankrupt's assets for subsequent stages of the liquidation. During this examination, the executability of the liquidation will be determined particularly regarding assets encumbered with lien rights and those subject to claims of ownership. The same determination will be made for assets that may be subject to annulment actions in the continuation of the liquidation. The bankruptcy office will present the total monetary value of the assets it deems liquidatable.

The monetary value determined through the examination of active assets provides a clue regarding the outcome of the liquidation for the creditors. However, this activity serves to identify which of the possible scenarios for the continuation of the liquidation is present in the initial phase. The most important task in the examination phase is the determination of liquidation costs. This is because the components of liquidation costs are not specified in the Execution and Bankruptcy Law. The law

stipulates that expenses arising from the opening of the bankruptcy and liquidation, as well as estate debts, shall be covered from the bankruptcy estate before bankruptcy claims (EBL, Article 248). In this study, liquidation (estate) costs and estate debts are explained with illustrative examples, considering doctrinal distinctions. Additionally, it has been evaluated whether these expenditure items to be covered from the bankruptcy estate fall within the scope of liquidation costs. At this point, whether the bankruptcy advance taken from the creditor requesting the bankruptcy can be considered as a liquidation cost, according to EBL Article 160, is of particular importance. In our examination, the various doctrinal views on whether the bankruptcy advance is a liquidation cost have been explained, and our opinion has been presented.

It should be noted that the components of liquidation costs cannot be definitively determined from the outset. However, for a specific bankruptcy-triggered liquidation, the potential components of liquidation costs can be hypothetically determined. This is because the ability to cover the hypothetically determined liquidation costs from the value of the assets deemed liquidatable through the examination of active assets plays a role in determining the outcome of the liquidation.

With the determination of liquidation costs, the decision phase will commence.

In the decision phase, the bankruptcy office must thoroughly evaluate the data obtained during the examination phase. These evaluations apply to both ordinary and simplified liquidation costs. In this context, the bankruptcy office will first assess whether the probable ordinary liquidation costs can be covered from the estate assets. If it is concluded that ordinary liquidation costs can be covered and there will be a bankruptcy dividend left for creditors, the bankruptcy office will decide that the bankruptcy will be liquidated through the ordinary procedure and announce the situation (EBL, Article 219). Conversely, if it is determined that ordinary liquidation costs cannot be covered or that only ordinary liquidation costs can be covered without leaving a bankruptcy dividend for creditors, and if it is further concluded that the estate assets do not require suspension of the liquidation, the bankruptcy office should decide to apply the simplified liquidation procedure and announce the situation (EBL, Article 218). Finally, if it is understood that the estate assets will not even cover the simplified liquidation costs, the bankruptcy office must decide to suspend the liquidation and announce the situation (EBL, Article 217).

Regardless of which scenario is present in the specific liquidation, the bankruptcy office should ensure that the decision is reasoned (EBL, Article 8/2).

Giriş

İflâs, kolektif tasfiyeyi önceleyen külli bir cebri icra yoludur.¹ İflâs prosedürü ise, genel hatlarıyla iflâs yargılaması ile tasfiye aşaması olarak sıralı şekilde gerçekleşecek bir bütünü ifade eder. Maddi veya şekli iflâs sebebine istinaden başlatılan yargılama aşaması, asliye ticaret mahkemesinin iflâs talebi hakkında karar vermesiyle sona erer. Asliye ticaret mahkemesi tarafından borçlunun iflâsına yönelik talebin kabulüne karar verilmesi ise, tasfiye sürecini kendiliğinden başlatır.²

¹ Baki Kuru, *İcra ve İflâs Hukuku Cilt: 3* (Ankara: Seçkin Yayınevi, 1993), 2599.; Saim Üstündağ, *İflâs Hukuku (İflâs, Konkordato, İptal Davaları)* (İstanbul: Yaylacık Matbaacılık, 2009), 5. Türk iflâs hukuku tasfiye odaklıdır (Mehmet Kâmil Yıldırım - Nevhis Deren-Yıldırım, *İcra ve İflas Hukuku* (İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım, 2021), 415).

² Baki Kuru, *İcra ve İflâs Hukuku Cilt: 4* (İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1997), 3117.; Burhan Gürdoğan, *İflâs Hukuku Dersleri* (Ankara: Ajans-Türk Matbaası, 1966), 119.; İbrahim Aşık, Yakup Oruç, Ozan Tok ve Ömer Faruk Saçar, *İcra ve İflâs Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023), 596.; Osman Duran, *Türk ve İsviçre İflâs Hukukunda Basit Tasfiye* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2023), 26.; Yıldırım - Deren-Yıldırım, *İcra ve İflas*, 525.

İnşai bir niteliği haiz olan iflâs kararının verilmesiyle birlikte, karar şekli anlamda kesinleşmesi bile hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başlamaktadır.³ Bu çerçevede “iflâsın açılması (iflâsa karar verilmesi)” ile usûl hukuku, takip hukuku ve maddi hukuka ilişkin önemli sonuçlar meydana gelmektedir.⁴ Nitekim iflâsa karar verilmesi ile müflisin haczi caiz malvarlığı unsurları iflâs masasını oluşturacak (İcra ve İflâs Kanunu⁵ m. 184); iflâs masasına dâhil olan malvarlığı unsurları üzerinde müflisin tasarruf yetkisi kısıtlanacak (İİK m. 191/1); müflisin müccel borçları muaccel hale gelecek (İİK m. 195); iflâs alacaklılarının konusu para olmayan alacakları para alacağına çevrilecek (İİK m. 198); müflise karşı başlatılmış cüz-i icra takipleri ile teminat gösterilmesine ilişkin takipler duracak (İİK m. 193/1) ve müflisin malvarlığını ilgilendiren hukuk davaları tatil edilecektir (İİK m. 194).

Tasfiye prosedürü ise, borçlu hakkında iflâs kararı verilmesinden itibaren; iflâs masasının⁶ oluşumu, masa aktif ve pasifinin tespit edilmesi, masanın idare edilmesi, masa malvarlığı unsurlarının paraya çevrilmesi (satışı), paraya çevirme neticesinde elde edilen paraların iflâs alacaklılarına dağıtılması, dağıtım neticesinde alacaklarını tam anlamıyla tahsil edemeyen alacaklılara aciz belgelerinin verilmesi suretiyle asliye ticaret mahkemesi tarafından iflâsın kapanmasına (İİK m. 254) yahut şartların oluşması üzerine iflâsın kaldırılmasına (İİK m. 182) karar verilmesi anına kadar geçen süreçte gerçekleştirilecek işlemleri ihtiva eden bir prosedürdür.⁷ Bu bağlamda tasfiyenin amacı, müflisin malvarlığı unsurlarının⁸ tespitiyle birlikte, tasfiyeye özgülenebilecek malvarlığı unsurlarının para çevrilmesinin (satışının) gerçekleştirilmesi ve elde edilen paralardan iflâs alacaklılarına mümkün olduğunca fazla ve adil şekilde alacaklarının ödenmesidir.⁹

Tasfiyenin gayesine ulaşması için yapılan işlemler birtakım harcamaların yapılmasını gerekli kılar. Yapılacak bu harcamalar, somut tasfiyenin özelliğine göre masraflı olarak addedilebileceği gibi makûl de karşılanabilir. Kanun koyucu, somut iflâs tasfiyesinde masa malvarlığını nazara alarak iflâs tasfiyesinin akıbetini belirlemeye yönelik muhtelif ihtimaller öngörmüştür.

İhtimallerden ilki, tasfiyenin adi tasfiye şeklinde yürütülmesidir. İcra ve İflâs Kanunu’nda kabul edilen asıl tasfiye usulü adi tasfiye olup kanun adi tasfiyeyi esas alarak düzenlemeler yapmıştır.¹⁰ Adi tasfiye usulü, alacaklılar toplanması¹¹ ve iflâs idaresi¹² gibi tasfiye organları eliyle alacaklıların tasfiye

³ Aşık vd., *İcra ve İflâs*, 573.; Gürdoğan, *İflâs Hukuku Dersleri*, 46.; İlhan E. Postacıoğlu, *İflâs Hukuku İlkeleri Cilt: I. İflas* (İstanbul: Sulhi Garan Matbaası, 1978), 34.; Üstündağ, *İflâs Hukuku*, 47.

⁴ Aşık vd., *İcra ve İflâs*, 573.

⁵ İcra ve İflâs Kanunu (İİK), *Resmî Gazete* 2128 (19 Haziran 1932), Kanun No. 2004.

⁶ “İflâs masası” ifadesi Türk ve İsviçre Hukukunda “iflâs alacaklılarına paylaştırılacak masa mevcudu”, “iflâs alacaklılarından oluşan topluluk” ve “iflâs idaresi” anlamlarında kullanılmaktadır (Hülya Taş Korkmaz, *İflâs Masası* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2010), 26-28. Aynı yönde bkz. Postacıoğlu, *İflâs*, 100.; Selçuk Öztekin, *İflas Hukukunda Sıra Cetveli Prosedürü ve Sıra Cetveline Karşı Müracaat Yolları* (İstanbul: Daktilo Edilmiş Doçentlik Tezi, 1988), 12, 13 ve 13, dn. 5bis). Çalışmamız bağlamında “iflâs masası” ifadesinden anlaşılması gereken, tasfiyenin yürütülmesi neticesinde alacaklılara paylaştırılacak malvarlığı unsurlarının mevcududur.

⁷ Aşık vd., *İcra ve İflâs*, 596.; Sabri Şakir Ansay, *Hukuk İcra ve İflâs Usulleri* (Ankara: İstiklâl Matbaası, 1960), 264.; Necmeddin M. Berkin, *İflâs Hukuku* (İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1972), 304.; L. Şanal Görgün, Levent Börü ve Mehmet Kodakoğlu, *İcra ve İflâs Hukuku* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2023), 561.; Postacıoğlu, *İflâs*, 50 ve 169.

⁸ Çalışmamızda “malvarlığı unsurları” kavramı ile bir kişinin malvarlığının aktifini oluşturan bütün kastedilmektedir. Benzer bir kullanım için bkz. Taş Korkmaz, *İflâs Masası*, 24, dn. 5.

⁹ Duran, *Basit Tasfiye*, 93.; Sümer Altay, *Türk İflâs Hukuku 2. Cilt* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2004), 1233.

¹⁰ Aşık vd., *İcra ve İflâs*, 607.; Şükran Akgün - Sinem Ataoğlu, “İflas Dairesinin Görev ve Yetkileri ve 4949 Sayılı Kanunun Getirdikleri”, *Prof. Dr. Necmettin M. Berkin’e Armağan* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2021), 9.; Baki Kuru, *İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2013), 1290.; Baki Kuru, *İflâs ve Konkordato Hukuku* (İstanbul: Evrim Basım-Yayın-Dağıtım, 1988), 266.; Postacıoğlu, *İflâs*, 50.; Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar Ayvaz ve Emel Hanağası, *İcra ve İflâs Hukuku* (Ankara: Yetkin Basımevi, 2023), 635.

¹¹ Alacaklılar toplanması, iflâs alacaklılarından oluşan ve masanın idaresi ile tasfiyesi için gerekli kararları almakla yükümlü olan bir tasfiye organıdır (Seyithan Deliduman, *İflâs Tasfiyesinde Alacaklılar Toplanması* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2002), 42). Alacaklılar toplanması, adi tasfiye usulünde en önemli karar alma organı olup, iflâs alacaklılarının tasfiyede hâkimiyet kurmalarına imkân tanır (Güray Erdönmez, *İflâsta Alacaklılar Toplanmasının Yetkileri* (İstanbul: Legal Yayıncılık, 2005), 13).

¹² İflâs idaresi, iflâs kurallarının amacına uygun şekilde, alacaklı hâkimiyetinin tasfiyeye bir yansımaları olarak alacaklı unsurlarınca oluşturulan özel ve merkezi bir tasfiye organı olup; adi usul ile tasfiye olunan iflâsı yürütmekle görevlidir (Yakup Oruç, *İflâs İdaresi* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019), 59, 66 ve 125). İflâs idaresi, tasfiyelerin gereği gibi gerçekleşmesi ve

prosedüründe hâkim role sahip olduğu bir tasfiye biçimidir. Adi tasfiye usulü ile yürütülen tasfiyelerde alacaklı unsurlarınca oluşturulan tasfiye organları yer alır. Bu organların teşekkülü bazı masrafların yapılması zaruretini ortaya çıkarır. Diğer bir ifade ile tasfiye sırasında bu organların kendisine özgü masrafları¹³ meydana gelir. Bu masraflar da iflâs masasından öncelikli olarak karşılanır (İİK m. 248).

İkinci ihtimal ise basit tasfiye usulüdür. Somut tasfiye açısından tasfiye masrafları tasfiyenin adi şekilde yürütülmesine imkân vermiyorsa, tasfiyenin basit usul ile yürütülmesi imkânı da mevcuttur. Basit tasfiye usulü adından da anlaşıldığı üzere; adi tasfiye usulüne göre daha basit, sürelerin kısa tutulduğu, hızlı ve masrafsız bir tasfiye usulüdür.¹⁴ Basit tasfiye usulünde kural olarak alacaklı unsurlarından müteşekkil tasfiye organları yer almamakta, tasfiye iflâs dairesi tarafından yürütülmekte ve neticelendirilmektedir.¹⁵ Bu cihetle ki, adi tasfiye usulüne nazaran basit tasfiye daha az masraflı bir usul olarak kabul edilmektedir.

Kanun koyucunun iflâs tasfiyesine ilişkin öngördüğü üçüncü ihtimal ise, masanın teşkilinden sonra masada, tasfiyeye konu olabilecek hiçbir malvarlığı unsurunun bulunmaması veya malvarlığı unsurlarının bulunmasına rağmen bunların paraya çevrilmesinden (satışından) elde edilecek paraların basit tasfiye usulünün masraflarını dahi karşılamaya yetmeyecek olması halinde tasfiyenin tatiline, başka bir ifade ile tasfiyenin ertelenmesine karar verilmesi halidir.¹⁶ Bu bağlamda tasfiyenin tatili kararı, iflâs prosedürünün bir süreliğine askıya alındığı dönemi ifade etmektedir.¹⁷ Tasfiyenin tatili kararının ilanı ile birlikte alacaklılara tasfiyenin (adi veya basit usul ile) devam ettirilmesi imkânı verilir; alacaklıların bu imkânı otuz gün içerisinde kullanmaması halinde asliye ticaret mahkemesi iflâsın kapanmasına karar verir (İİK m. 217). Bu şekilde iflâsın kapanmasına karar verilmesi, masanın tasfiyesinin gerçekleşmesi neticesinde meydana gelecek iflâsın kapanması (İİK m. 254) gibi değildir.¹⁸

Mezkûr ihtimallerden hangisinin somut tasfiye özelinde mevcut olduğunun, başka bir ifade ile iflâs tasfiyesinin nasıl bir süreç izlenerek gerçekleştirilebileceğinin, tayin edileceği aşama tasfiyenin başlangıç aşamasıdır. Çalışmamızda bu aşama kendi içerisinde hazırlık, muhakeme ve karar safhaları olarak üç ayrı başlık altında incelenecektir.

tasfiyelerin katılımcılarının (müflis ve alacaklılar) menfaatine neticelenmesini sağlaması öngörülen organdır (Ejder Yılmaz, *İflâs İdaresi* (Ankara: Sevinç Matbaası, 1976), VII ve 5).

¹³ İflâs idaresi üyeleri, adi tasfiye sırasında yaptıkları göreve karşılık ücret alırlar. Bu ücretler Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve iki yılda bir yenilenen ücret tarifesine göre ödenir (İİK m. 223/4). Tarifede yazılı iflâs idaresi ücreti adi tasfiye neticelenene kadar yapılan hizmetin karşılığıdır (Oruç, *İflâs İdaresi*, 161). Adi tasfiyede birinci ve ikinci alacaklılar toplanması yapılması gerektiğinden, bunların toplanmasına ilişkin yapılan ilanlar ve davete ilişkin tebligatlar (İİK m. 219, m. 237); toplanmanın gerçekleşeceği fiziki ortama ödenecek ücretler (Erdönmez, *Alacaklılar Toplanması*, 216); lüzumuna binaen (fiziki toplanma yerine) sirküler yoluyla karar alınması yoluna gidilmesi halinde alacaklılara yapılacak tebligatlar için (İİK m. 240) posta ücretleri ödenmesi gibi birtakım masraflara sebebiyet verir.

¹⁴ Arslan vd., *İcra ve İflâs*, 676.; Aşık vd., *İcra ve İflâs*, 533 ve 607.; Duran, *Basit Tasfiye*, 71-72.; Görgün vd., *İcra ve İflâs*, 565.; Kuru, *Cilt: 4*, 3388-3389.; Kuru, *İflâs ve Konkordato*, 364.; Hakan Pekantez, Oğuz Atalay, Meral Sungurtekin Özkan ve Muhammet Özkes, *İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2023), 480.; Yıldırım - Deren-Yıldırım, *İcra ve İflâs*, 581-582.; M. Kamil Yıldırım, "Türk-İsviçre İflas Hukukunda Basit Tasfiye", *Prof. Dr. Ejder Yılmaz'a Armağan 2* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2014), 2141.

¹⁵ Altay, *İflâs Hukuku 2. Cilt*, 1810.; Arslan vd., *İcra ve İflâs*, 677.; Aşık vd., *İcra ve İflâs*, 607.; Görgün vd., *İcra ve İflâs*, 565.; Kuru, *Cilt: 4*, 3389.; Kuru, *İflâs ve Konkordato*, 364.; Üstündağ, *İflâs Hukuku*, 219.; Yıldırım - Deren-Yıldırım, *İcra ve İflâs*, 582.; Yıldırım, "Basit Tasfiye", 2141.

¹⁶ Kuru, *Cilt: 4*, 3131.; Ali Fuat Çiçekli, "İflâs Tasfiyesinin Tatili", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 52 (Ekim 2022), 127-129.

¹⁷ Çiçekli, "Tasfiyenin Tatili", 142.

¹⁸ Aşık vd., *İcra ve İflâs*, 605.; Kuru, *Cilt: 4*, 3133.; Vafire Merve Yıldırım, *İflâsın Kapanması* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2021), 59. Tasfiyenin tatili kararı (İİK m. 217) ile alacaklıların tatmini faaliyetinin gerçekleşmesine lüzum kalmadığından mevcut tasfiye dosyasında iflâs alacaklılarının kimler olduğu tespit edilmemiş, sıra cetveli düzenlenmemiştir (Aşık vd., *İcra ve İflâs*, 605.; Kuru, *Cilt: 4*, 3133). Bundan dolayı da alacaklılara borç ödemedi aciz belgesi (İİK m. 251) verilmeyecektir (Kuru, *Cilt: 4*, 3133). Alacaklılardan birisi ilanda belirtilen sürede tasfiyenin devamını talep etmemiş ise iflâs dairesi İİK m. 254 hükmüne uygun şekilde iflâsın kapatılmasını sağlamalıdır (Yıldırım, *İflâsın Kapanması*, 60). Bu kapsamda iflâs dairesi, tasfiyenin yapılmasına lüzum olmadığı ile tasfiyenin tatiline karar verilmesine yönelik şartların sağlandığını gösterir nihai rapor hazırlayarak asliye ticaret mahkemesine başvurmalıdır (Yıldırım, *İflâsın Kapanması*, 60-61). Tasfiyenin tatili kararına istinaden iflâsın kapanması bahsi hakkında detaylı bilgi için ayrıca bkz. Yıldırım, *İflâsın Kapanması*, 56 vd.

I. Hazırlık Safhası

İflâs tasfiyesini başlatma görevi, kanun koyucunun tercihiyle, iflâs dairesine yüklenmiştir (İİK m. 208).¹⁹ Tasfiyeyi nihayete erdirebilmek için zorunlu olarak tasfiyenin hazırlık aşaması gerçekleşmelidir.²⁰ Hazırlık aşamasında tasfiyenin teminine yönelik işlemler iflâs dairesi tarafından gecikmeksizin yapılmalıdır.²¹ Hazırlık aşamasının iflâs dairesi tarafından verimli geçirilmesi, alacaklılara tasfiye hususunda tam bir bilgi verilmesi ile alacaklılarca kararlar almaya elverişli malumatlar toplanmasının yanında tasfiye amacının gerçekleşmesine hizmet edecektir.²²

İflâs dairesi hazırlık aşamasında genel hatlarıyla şu görevleri yerine getirir: Müflisin iflâsının açıldığına kendisine tebliği ile birlikte iflâsın açıldığını ilgili yerlere bildirmekle beraber ilan eder (İİK m. 166/2); iflâsın açıldığını kendisine bildiriminden itibaren en geç iki ay içerisinde (İİK m. 208/3)²³ tasfiyenin türüne karar verebilmek için müflisin malvarlığı unsurlarının defterini tutar (İİK m. 208/1); aynı zamanda malvarlığı unsurlarının tasfiye dışına çıkartılmaması için muhafaza ve teminat tedbirlerini alır (İİK m. 210) ve tüm bu hazırlığı neticesinde elde ettiği verileri tasfiye masrafları ile muhakeme ederek tasfiyenin akıbeti hakkında karar verir; tasfiyenin akıbeti hakkında vermiş olduğu kararını ayrıca ilan eder (İİK m. 217, m. 218 veya m. 219).

Kanunun iflâs tasfiyesine yol gösteren ve iflâs masasının kapsamını ortaya koyan 184'üncü maddesi uyarınca, "iflâsın açıldığı anda", "müflisin haczi caiz bütün malvarlığı", iflâsın külliliği gereği, "nerede bulunursa bulunsun" bir masa teşkil ederek iflâs alacaklarının ödenmesine tahsis olunur.²⁴ İflâsın kapanmasına kadar müflisin uhdesine geçen malvarlığı unsurları²⁵ da iflâs masasının kapsamına dâhildir.

Müflisin malvarlığı unsurlarının haczinin mümkün olup olmadığının tespiti cüz-i icraya ilişkin hükümler çerçevesinde yapılacak olup, iflâs masasına dâhil edilecek malvarlığı unsurunun; maddi bir değerinin bulunması ve devrinin mümkün olması gerekmektedir.²⁶ Ancak iflâsın açılmasıyla hukuken varlık kazanan masanın, güdülen gayeye özgülenebilmesi ve kapsamların örtüştürülebilmesi için fiziken de teşekkül ettirilmesi gerekir.²⁷ Zira hukuken iflâs masasına dâhil olan bir malvarlığı unsurunun deftere kaydedilmemiş olması, anılan malvarlığı unsurunun tasfiye kapsamında paraya çevrilip alacaklılar

¹⁹ Akgün - Ataoğlu, "İflas Dairesi", 3.; Arslan vd., *İcra ve İflâs*, 630.; Erdönmez, *Alacaklılar Toplanması*, 24.; Kuru, *Cilt: 4*, 3117.; Kuru, *El Kitabı*, 1277.; Kuru, *İflâs ve Konkordato*, 254. İflas dairesi iflâs prosedürüne; iflas davası devam ederken mahkemenin alacaklıların menfaatini korumak amacıyla muhafaza tedbirlerinin alınmasına ve/veya müflisin defterlerinin tutulmasına karar vermesi hallerinde, bu kararların ifa edilmesi görevi saklı kalmak kaydıyla iflas kararının kendisine bildirilmesi (İİK m. 166/1) suretiyle dahil olmaktadır (Akgün - Ataoğlu, "İflas Dairesi", 5.; Aşık vd., *İcra ve İflâs*, 524).

²⁰ Altay, *İflâs Hukuku 2. Cilt*, 1237.; Kemal Arar, *İcra ve İflâs Hükümleri Cilt 2* (Ankara: İdeal Matbaa, 1945), 123.; Yılmaz, *İflâs İdaresi*, 5.

²¹ Arar, *Cilt 2*, 123.; Erdönmez, *Alacaklılar Toplanması*, 29-30. İflâs dairesinin tasfiyenin başlangıç (hazırlık) aşamasındaki işlerini geçerli bir sebep olmaksızın savaştırmaması ilgililerce süresiz olarak şikâyete konu olabilir (Erdönmez, *Alacaklılar Toplanması*, 30).

²² Arar, *Cilt 2*, 123. Müflisin defterinin tutulması, iflâs masasının mevcudiyeti hakkında kuşbakışı bir izlenim ortaya koyar ve tasfiyenin devamına ilişkin önemli bilgiler verir (Duran, *Basit Tasfiye*, 95).

²³ İflâs dairesinin tasfiyenin türüne karar verebilmesi için ilgili işlemleri yapabilmesine yönelik öngörülen iki aylık süre (İİK m. 208/3) düzenleyici nitelikte bir süre olup, süreye riayet edilmemesine bağlanan bir yaptırım olmadığı gibi iki aylık süreyi geçkin şekilde tasfiyenin türüne karar verilmesi tasfiyeyi geçersiz kılmamaktadır (Kuru, *El Kitabı*, 143).

²⁴ Altay, *İflâs Hukuku 2. Cilt*, 1237.; Kuru, *Cilt: 3*, 2833-2834.; Taş Korkmaz, *İflâs Masası*, 29.

²⁵ Müflisin uhdesine geçen malvarlığından kasıt müflisin kişisel çalışmasına dayanmayan iktisaplar olup bunlara örnek olarak; miras payı intikali, bağış elde edilmesi, şans oyunlarından elde edilen malvarlıkları gösterilebilir (Ahmet Başözen, "İflâs Tasfiyesinde Müflisin Kişisel Çalışmasına Dayalı Malların Durumu - "Müflisin Uhdesine Geçen Mal" Kavramı (İİK m. 184, I)", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 54/4 (Eylül 2005), 268-269.; Taş Korkmaz, *İflâs Masası*, 30-31). Detaylı bilgi için bkz. Başözen, "Müflisin Uhdesine Geçen Mal", 267 vd.

²⁶ Aşık vd., *İcra ve İflâs*, 575.; Taş Korkmaz, *İflâs Masası*, 52-53.

²⁷ Altay, *İflâs Hukuku 2. Cilt*, 1237-1238.; Arar, *Cilt 2*, 124.; Aşık vd., *İcra ve İflâs*, 596 ve 598.; Akgün - Ataoğlu, "İflas Dairesi", 7.; Kuru, *Cilt: 4*, 3119.; Kuru, *El Kitabı*, 1278.; Kuru, *İflâs ve Konkordato*, 255.; Üstündağ, *İflâs Hukuku*, 77-78.; Postacıoğlu, *İflâs*, 99-100.; Taş Korkmaz, *İflâs Masası*, 33 ve 265.

arasında paylaşılmasının önüne geçeceğinden tasfiyenin akıbetinin tayininde de dikkate alınmamasını gerektirecektir.

A. İflâs masasının tespiti ve teşekkülü

İflâs masasının fiziken tespiti ve teşekkülü, lüzumlu muhafaza tedbirlerinin uygulanmasıyla birlikte iflâs dairesi tarafından müflisin malvarlığı unsurlarının defterinin tutulması neticesinde gerçekleşir.

1. Defter tutulması

İflâs masasının somut anlamda teşekkülünü sağlamak için iflâs dairesi tarafından ilk olarak, masrafı İİK m. 160 gereğince asliye ticaret mahkemesine yatırılan iflâs avansından karşılanması suretiyle bir mevcudat defteri tutulur (İcra ve İflâs Kanununun Tatbikatına Dair Nizamname²⁸ m. 40).²⁹

Hemen belirtmek gerekir ki, iflâs yargılaması sırasında asliye ticaret mahkemesi tarafından İİK m. 161 bağlamında iflâs dairesine borçlunun defterinin tutturulmuş olması, iflâsın açılmasıyla birlikte iflâs dairesi tarafından müflisin mevcudat defterinin (İİK m. 208, İİK Niz. m. 40) tutulmayacağı anlamına gelmez.³⁰ İflâs yargılaması sırasında iflâs dairesine tutturulan defter bir muhafaza tedbiri niteliğinde olmasına karşılık; iflâsın açılmasıyla birlikte iflâs dairesinin tutmakla yükümlü olduğu mevcudat defteri ise iflâs tasfiyesinin amacını gerçekleştirmek için müflisin iflâs masasını fiziken teşekkül ettirme ve tasfiyenin hazırlık aşamasından sonraki akıbetini belirleme fonksiyonlarına matuftur.³¹ Bu cihetle, iflâs dairesi tarafından mevcudat defteri tutulurken, eğer varsa iflâs yargılaması sırasında muhafaza tedbiri olarak tutulmuş defterden istifade edilmesi mümkün ise de, her iki defterin tutulmasındaki amaç ve tutulma zamanlarının farklı olduğu nazara alınarak içeriğinin değişmiş olabileceği hususu göz önünde bulundurulmalı ve muhafaza tedbiri niteliğindeki defter ile sıkı sıkıya bağlı kalınmamalıdır.³²

Mevcudat defterinin tutulmaya başlanmasıyla birlikte İİK m. 184 hükmü gereğince soyut bir şekilde tanzim edilen iflâs masası iflâs dairesi eliyle somutlaşmaya başlayacaktır.³³ Bu kapsamda iflâs dairesi, defterde müflisin haczi caiz bütün malvarlığı unsurlarını ayrı ayrı fasıllarda ve fakat müteselsil bir numara altında olmak suretiyle kaydeder ve malvarlığı unsurunun nerede bulunduğunu açıkça belirtir (tasrih eder) (İİK Niz. m 40/2, c. 1). Müflise ait haczi caiz olan taşınmaz malvarlığı unsurlarını sınırlayan (kısıtlayan) üçüncü kişilere ait haklar varsa, bu haklar tapu kütüğünden anlaşılması suretiyle re'sen deftere kaydolunur (İİK m. 213 ve İİK Niz. m. 40/2, c. 1). Ayrıca taşınmaz malvarlığı unsurları, adi veya hasılat kira sözleşmesi uyarınca kiraya veya işletmeye verilmişse bu durum deftere kaydedilerek; bu kayıta kiracıların kimliği, yerleşim yerleri, sözleşmenin süresi ve kira bedelinin miktarı gösterilir (İİK Niz. m. 40/2, c. 2). Masaya dâhil olan taşınmaz malvarlığı unsurlarının tasfiye sırasında hasılatları ve iratları elde edildikçe mevcudat defterinde buna özgü bir fasıl altında ayrıca kaydolunur (İİK Niz. m. 44).

Başka bir yerde (kaza dâhilinde) bulunan malvarlığı unsurları, o yer iflâs dairesi vasıtasıyla mevcudat defterine kaydedilir (İİK m. 208/2). Müflise ait olmak kaydıyla yabancı ülkede bulunan malvarlığı

²⁸ İcra ve İflâs Kanununun Tatbikatına Dair Nizamname (İİK Niz.), *Resmî Gazete* 2215 (2 Ekim 1932).

²⁹ Altay, *İflâs Hukuku 2. Cilt*, 1245.; Kuru, *El Kitabı*, 1279.; Kuru, *İflâs ve Konkordato*, 255, dn. 2.

³⁰ Akgün - Ataoğlu, "İflas Dairesi", 7.; Ansay, *İcra ve İflâs Usulleri*, 265.; Arar, *Cilt 2*, 126-127.; Arslan vd., *İcra ve İflâs*, 631.; Aşık vd., *İcra ve İflâs*, 598-599.; Berkin, *İflâs Hukuku*, 306.; Duran, *Basit Tasfiye*, 100.; Erdönmez, *Alacaklılar Toplanması*, 30.; Kuru, *Cilt: 4*, 3120.; Kuru, *El Kitabı*, 1279.; Kuru, *İflâs ve Konkordato*, 256.; Üstündağ, *İflâs Hukuku*, 130.

³¹ Akgün - Ataoğlu, "İflas Dairesi", 7.; Altay, *İflâs Hukuku 2. Cilt*, 1255.; Arslan vd., *İcra ve İflâs*, 631.; Aşık vd., *İcra ve İflâs*, 598.; Berkin, *İflâs Hukuku*, 306.; Duran, *Basit Tasfiye*, 99.; Erdönmez, *Alacaklılar Toplanması*, 31.; Gürdoğan, *İflâs Hukuku Dersleri*, 119.; Kuru, *Cilt: 4*, 3120.; Kuru, *El Kitabı*, 1279.; Kuru, *İflâs ve Konkordato*, 256.; Pekcanitez vd., *İcra ve İflâs*, 477.; Yıldırım - Deren-Yıldırım, *İcra ve İflâs*, 527.

³² Akgün - Ataoğlu, "İflas Dairesi", 7.; Altay, *İflâs Hukuku 2. Cilt*, 1255.; Arslan vd., *İcra ve İflâs*, 631.; Aşık vd., *İcra ve İflâs*, 599.; Berkin, *İflâs Hukuku*, 306.; Duran, *Basit Tasfiye*, 99-100.; Gürdoğan, *İflâs Hukuku Dersleri*, 119.; Kuru, *Cilt: 4*, 3120.; Kuru, *El Kitabı*, 1279.; Kuru, *İflâs ve Konkordato*, 256.; Pekcanitez vd., *İcra ve İflâs*, 478.; Yıldırım - Deren-Yıldırım, *İcra ve İflâs*, 527.

³³ Altay, *İflâs Hukuku 2. Cilt*, 1247.; Postacıoğlu, *İflâs*, 100. İflâs dairesinin masayı somutlaştırması, bir tespit işlemi niteliğindedir (Aşık vd., *İcra ve İflâs*, 575).

unsurları, iflâs tasfiyesine tabi kılınıp kılınmayacağı hususu nazara alınmaksızın mevcudat defterine yazılır (İİK Niz. m. 40/3).

Rehin hakkı ile kısıtlanmış malvarlığı unsurları da rehin hakkı sahibi alacaklının rüçhan hakkı saklı kalmak kaydıyla tasfiyeye tabi olacağından (İİK m. 185), bu malvarlığı unsurları da deftere kaydedilecektir.

İhtiyaten haczedilmiş malvarlığı unsurları ile iflâs açıldığı vakit paraya çevrilmemiş (satışı yapılmamış) hacizli malvarlığı unsurları da iflâs masasına dâhil olur (İİK m. 186/1). İflâsın açılmasından önce paraya çevrilmiş hacizli malvarlığı unsurlarının bedelinden ise haciz alacaklılarının alacakları paylaştırıldıktan sonra artan bir miktar kalırsa, bu miktar iflâs masasına girecektir (İİK m. 186/2). Bu bağlamda anılan malvarlığı unsurlarının da mevcudat defterine kaydedilmesi gerekir.

İİK m. 201 ve m. 277 ilâ 284 hükümleri uyarınca iptal davasına konu olabilecek bütün malvarlığı unsurlarının masaya dâhil edilebilmesi için gerekli davaları açmak iflâs idaresinin (basit tasfiyede iflâs dairesinin) görevidir (İİK m. 187). Ancak mevcudat defterinin tutulması sırasında masanın İcra ve İflâs Kanununa göre haiz olduğu iptal hakları (diğer bir ifade ile iptal davasına konu olabilecek malvarlığı unsurları) da mahkemelerce kabul edilmesi halinde deftere kaydedilir ve bunlar için takribi bir kıymet takdir olunup kıymet hanesinde gösterilir (İİK Niz. m. 40/4).

Mevcudat defterinin tutulması esnasında müflis, hazır bulunmak suretiyle iflâs dairesine malvarlığı unsurlarını göstermeye mecburdur (İİK m. 209/1).³⁴ İflâs dairesi, defter tutulurken mevcudat defterine ismi yazılmamış ancak tanınmış alacaklıların isim ve yerleşim yerleri; İİK m. 194 kapsamına dâhil olan bir davanın mevcut olup olmadığı; kişiye ait veya mali zarara ilişkin sigorta senetlerinin bulunup bulunmadığı; müflisin velayet ve vesayet hakları ve bu haklara tabi kimseler lehinde istihkakın veya alacağın mevcut olup olmadığı hakkında müflisi isticvap etmelidir (İİK Niz. m. 46). Müflis hazır edilemezse gerektiğinde zabıta kuvveti ile getirilir (İİK m. 216). Müflisi hazır bulundurmamak mümkün değilse ise malvarlığı unsurlarının gösterilmesine ilişkin yükümlülük, iflâs dairesince ihtar edilmek suretiyle müflisle beraber yaşamış kimselerden reşit olanlarına düşer (İİK m. 209/2-3).

İflâs dairesi tuttuğu deftere müflisin haczi caiz malvarlığı unsurlarının haricinde haczi caiz olmayan malvarlığı unsurlarını da kaydetmelidir. Çünkü mevcudat defterinin tutulması, iflâs masasının gerçek durumunu ortaya koyma maksadını güder.³⁵ Fakat haczi caiz olmayan malvarlığı unsurları tasfiyeye konu olamayacağından muhafaza tedbirleri vasıtasıyla müflisin elinden alınamayacaktır (İİK m. 211). Bu kapsamda hem İİK m. 82 hükmü hem de özel hükümler uyarınca “tamamen haczi caiz görülmeyen” malvarlığı unsurları tasfiyeye konu olmayacakken; “kısmen haczi caiz görülen” malvarlığı unsurları ise haczi caiz görülen kısmı bakımından tasfiyeye tabi olacaktır.³⁶

İflâs dairesince, haczi caiz olmayan malvarlığı unsurları mevcudat defterine haczi caizmiş gibi kaydedilmiş ise, müflis anılan malvarlığı unsurlarının haczedilemeyeceği iddiasını, defter içeriğini öğrendiği (İİK m. 209 ve/veya m. 215) andan itibaren yedi gün içerisinde icra mahkemesi nezdinde şikâyet yoluyla ileri sürmelidir.³⁷ Aksi halde haczi caiz olmayan malvarlığı unsurunun müflisçe de haczi caiz olabileceğinin ve tasfiyeye konu edilebileceğinin kabul edilmiş olacağı varsayılır.³⁸ Ayrıca defter tutulma sırasında müflis haczedilemezlik iddiasından açıkça feragat ederse, bu feragat mevcudat defterine yazılmak suretiyle kendisine imzalatılır (İİK Niz. m. 43/2). Benzer şekilde haczi caiz olmadığı

³⁴ Müflis, tüzel kişiliğe sahip ise bu yükümlülüğü yerine getirmek, tüzel kişiliğin yetkilisine aittir (İİK Niz. m. 42) (Ansay, *İcra ve İflâs Usulleri*, 266; Berkin, *İflâs Hukuku*, 308).

³⁵ Kuru, *Cilt: 4*, 3121.; Kuru, *El Kitabı*, 1279.; Kuru, *İflâs ve Konkordato*, 256, dn. 4.

³⁶ Kuru, *Cilt: 4*, 3122.; Kuru, *El Kitabı*, 1205.; Kuru, *İflâs ve Konkordato*, 160.; Pekcanitez vd., *İcra ve İflâs*, 441.

³⁷ Altay, *İflâs Hukuku 2. Cilt*, 1249.; Berkin, *İflâs Hukuku*, 206.; Kuru, *Cilt: 4*, 3121.; Kuru, *El Kitabı*, 1279.; Kuru, *İflâs ve Konkordato*, 256, dn. 4.; Üstündağ, *İflâs Hukuku*, 132.

³⁸ Arar, *Cilt 2*, 130.; Berkin, *İflâs Hukuku*, 206.; Kuru, *Cilt: 4*, 3121.; Kuru, *El Kitabı*, 1279.; Kuru, *İflâs ve Konkordato*, 256, dn. 4.; Taş Korkmaz, *İflâs Masası*, 64.

gösterilerek deftere kaydedilmiş malvarlığı unsurunun haczinin caiz olduğunu düşünen iflâs alacaklıları da bu iddialarını mevcudat defterinin içeriğini öğrendikleri tarihten itibaren yedi gün içerisinde şikâyete konu etmelidirler.³⁹ Deftere karşı hiçbir şikâyet yapılmazsa veya yapılan şikâyetler sonuçlanırsa tasfiyeye konu malvarlığı unsurlarının neler olduğu kesin şekilde tespit edilmiş olur.⁴⁰

Yukarıda sayılan malvarlığı unsurlarının yanında, üçüncü kişilerin mülkü olarak gösterilen veya bu kimseler tarafından mülkiyet iddia olunan malvarlığı unsurları da istihkak iddiasıyla birlikte mevcudat defterine kaydedilir (İİK m. 212).⁴¹ Bu bağlamda istihkak iddiasında bulunan kişilerin isimleri, iddianın bulunduğu malvarlığı unsurunun mevcudat defterindeki numarası ve iddianın varlığına ilişkin ibraz edilmiş vesika evrak listesindeki numarasıyla birlikte gösterilir (İİK Niz. m. 45/1).⁴²

İflâs dairesi, tasfiyeye konu olup olmayacağına bakmaksızın müflisin mevcudat defterine geçirdiği bütün malvarlığı unsurlarının kıymetini takdir ederek bunları deftere kaydetmelidir (İİK m. 214 ve İİK Niz. m. 40/1).⁴³ Öğretide, mevcudat defterine geçirilen malvarlığı unsurlarının değerlerini takdir etmekle yükümlü olan iflâs dairesinin gerekli görmesi halinde bilirkişiye başvurabileceği ifade edilmektedir.⁴⁴

Cebri icranın etkinliğini artırmaya yönelik 7343 sayılı Kanunla getirilen yenilikler neticesinde İİK kapsamında taşınır ve taşınmaz malvarlığı unsurlarının kıymet takdirlerine ilişkin esaslar ortaya konulmuştur.⁴⁵ Bu bağlamda İİK m. 87/1 hükmü uyarınca, "sicile kayıtlı mallar" haricinde haczedilen malvarlığı unsurlarının kıymetleri, haczi gerçekleştiren memur tarafından takdir edilir. Gerekli görülmesi halinde kıymet takdiri için bilirkişiye başvurulabilir (İİK m. 87/1, c.2). Ancak "sicile kayıtlı malların" kıymet takdirinin ise, İİK m. 87/2 hükmü gereğince, bilirkişilik bölge kurulu listesine kayıtlı ve bu konuda Adalet Bakanlığınca izin verilen bilirkişilere, bunların bulunmaması halinde listede kayıtlı diğer bilirkişilere yaptırılması zorunludur. Maddenin değişiklik gerekçesinde, haczedilen sicile kayıtlı malların kıymet takdiri raporlarının teknik gereklere uygun hazırlanması ve özellikle motorlu kara araçlarının yakalanarak muhafaza altına alınmasıyla birlikte muhafaza altına alınan malın kıymet takdirinin en kısa zamanda yapılması zorunluluğu nazara alınarak; cebri icranın özellikleri dikkate alınmak suretiyle yeterli donanımına sahip bilirkişilerce kıymet takdirinin yaptırılmasının, alacaklı ve borçlu menfaatinin korunması için gerekli görüldüğü ifade edilmiştir. Cüz-i icrada geçerli olan paraya çevirme ilkesi ile satış hükümlerinin külli icrada da geçerli olduğu göz önüne alındığında, satışa konu olabilecek malvarlığı unsurlarının değerlerinin sıhhatli şekilde tespit edilebilmesinin hem müflisin hem de iflâs alacaklılarının yararına olacağını ifade etmek gerekir. Bu çerçevede mevcudat defterine

³⁹ Kuru, *Cilt: 4*, 3121.; Kuru, *El Kitabı*, 1279-1280.; Üstündağ, *İflâs Hukuku*, 132.

⁴⁰ Kuru, *Cilt: 4*, 3121-3122.; Kuru, *El Kitabı*, 1280.

⁴¹ İstihkak iddialı malvarlığı unsurlarının tasfiyeye konu olup olmayacağı ise defterin tutulması sırasında değil, tasfiyenin adi veya basit usul ile yürütülmesine karar verilmesinden sonra İİK m. 228 bağlamında istihkak prosedürünün işletilmesi suretiyle anlaşılacaktır. Bu kapsamda istihkak iddialı malvarlığı unsurunun mevcudat defterine kaydedilmesinde üçüncü kişinin şikâyet hakkı mevcut değildir (Altay, *İflâs Hukuku 2. Cilt*, 1249-1250.; Berkin, *İflâs Hukuku*, 309.; Üstündağ, *İflâs Hukuku*, 132).

⁴² İstihkak iddialı malvarlığı unsurunun iflâs masasından çıkartılması iflâstaki istihkak prosedürünün işletilmesi (İİK m. 228) suretiyle söz konusu olacaktır. İflâsın adi tasfiyesinde iflâs idaresi istihkak iddialı malvarlığı üzerinde tasfiyeye devam olunup olunmayacağına kararını verir (İİK m. 228/1). Tasfiyede basit usul tatbik ediliyor ise bu kararı iflâs dairesi verecektir (L. Şanal Görgün, *İflâsta İstihkak Davası* (Ankara: Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi, 1977), 151). İflâs idaresi (basit tasfiyede iflâs dairesi) istihkak iddiasını reddederse üçüncü kişiye icra mahkemesinde istihkak davası açması için yedi günlük bir süre verir ve kararını tebliğ eder (İİK m. 228/2, c. 1). Süresi içerisinde istihkak davası açılmaz ise üçüncü kişinin istihkak iddiasından vazgeçmiş olduğu kabul edilir (İİK m. 228/2, c. 2). İstihkak davası iflâs idaresine (basit tasfiyede iflâs dairesine) karşı açılır (Görgün, *İstihkak Davası*, 115 ve 151). Açılan istihkak davasının kabulüne karar verilirse istihkak iddialı malvarlığı unsuru üzerinde tasfiyeye devam edilemeyeceğinden, söz konusu malvarlığı unsuru iflâs masasından çıkartılarak üçüncü kişiye teslim edilir (Görgün, *İstihkak Davası*, 126). Davanın reddine karar verilmesi hâlinde ise istihkak iddialı malvarlığı unsurunun mülkiyetinin üçüncü kişiye değil, müflise ait olduğu anlaşılır ve dolayısıyla anılan malvarlığı unsuru üzerinde tasfiyeye devam olunur (Görgün, *İstihkak Davası*, 129). İstihkak iddiasını inceleyen iflâs idaresi (basit tasfiyede iflâs dairesi) istihkak iddiasını kabul ederse, o malvarlığı unsuru iflâs masasından çıkartarak iddia sahibine verir.

⁴³ Ansay, *İcra ve İflâs Usulleri*, 265.

⁴⁴ Akgün - Ataoğlu, "İflâs Dairesi", 7.; Altay, *İflâs Hukuku 2. Cilt*, 1252.; Arar, *Cilt 2*, 131.; Berkin, *İflâs Hukuku*, 307.; Duran, *Basit Tasfiye*, 101.; Erdönmez, *Alacaklılar Toplanması*, 30.; Kuru, *El Kitabı*, 1280.; Kuru, *İflâs ve Konkordato*, 257.; Pekcanitez vd., *İcra ve İflâs*, 478.

⁴⁵ Aşık vd., *İcra ve İflâs*, 599.

geçirilmiş “sicile kayıtlı malvarlığı unsurlarının” kıymet takdirinin bilirkişilere başvurmak suretiyle takdir ettirilmesinin zorunlu olduğu, sicile kayıtlı olmayan malvarlığı unsurlarının kıymet takdiri açısından ise bilirkişiye başvurulmasının iflâs dairesinin takdirinde olduğu neticesine ulaşılmışın isabetli olduğu ifade edilmelidir (İİK m. 87 kıyasen).⁴⁶

Defter tutma işleminin bitmesiyle birlikte iflâs dairesi doğruluğu ve eksiksizliği hakkında beyanda bulunması için defteri müflise gösterir ve müflisin⁴⁷ cevabı da deftere yazılmak suretiyle kendisine imza ettirilir (İİK m. 215). Ancak müflisin bu beyanı defterin hukuki niteliği⁴⁸ üzerinde bir etkiye sahip değildir. Mevcudat defterinin sonuna kayıt işleminin ne kadar sürdüğü ve defterin düzenlenmesine katılan bütün kişilerin isimleri yazılıp defter memur ve davet edilmiş bilirkişi varsa bunlar tarafından imzalanır (İİK Niz. m. 41/1).

2. Malvarlığı unsurlarının muhafaza altına alınması

Mevcudat defterinin tutulması iflâs masasının teşekkülü için tek başına yeterli değildir. Deftere geçirilmekle birlikte tasfiyeye konu olabileceği değerlendirilerek tespit edilen malvarlığı unsurlarının ayrıca koruma gayesiyle güvence altına alınması gerekmektedir. Bu gereklilik ise deftere geçirilen malvarlığı unsurlarının (tasfiyeye özgülenebilmesi adına) muhafaza altına alınması suretiyle sağlanacaktır.⁴⁹ Muhafaza altına alınmadan kasıt, malvarlığı unsurlarının fiziken masaya alınmasını ve tasfiye amacının gerçekleşmesini temin edebilmek niyetiyle bunlara el konulması ve/veya bunlarla ilgili gerekli diğer tedbirlerin alınmasıdır.⁵⁰

Kanunda iflâs dairesi tarafından gerekli görülen tedbirlerin alınacağı ifade edilmiştir (İİK m. 208/1). Ayrıca “Teminat tedbirleri” başlıklı 210’uncu maddede örnekleme yoluyla muhafaza tedbirlerinin neler olduğu sayılmıştır.⁵¹

İflâs dairesinin iflâs masasının teşekkülünü temin yönünde alacağı ilk muhafaza tedbiri esasında İİK m. 166/1 kapsamında iflâsın açıldığıının ilanıdır.⁵² Zira bu yolla iflâsın hukuki sonuçlarının doğduğunun üçüncü kişiler nezdinde bilinirliği sağlanmaktadır.⁵³ Keza müflisin mevcudat defterinin tutulması da masanın fiziken teşekkülüne imkân sağladığından esasında bir muhafaza tedbiridir. Ayrıca iflâs dairesi; müflisin mağazalarını, eşya depolarını, fabrikalarını, imalathanelerini ve üretime yönelik sair yerlerini, perakende satış dükkânlarını ve buna benzeyen yerlerini, masa hakkında faydalı olacağına kani olursa

⁴⁶ Aşık vd., *İcra ve İflâs*, 600. İflâs dairesinin mevcudat defterine kaydettiği malvarlığı unsurlarının kıymetlerini takdir etmesi/ettirmesi, tasfiyenin akıbetinin belirlenmesi faaliyeti kapsamında kalmaktadır. Başka bir ifade ile İİK m. 208/3 uyarınca iki ay içerisinde tasfiyenin adı veya basit (yahut tasfiyenin tatil edilmesi) kararını vermek durumunda olan iflâs dairesi tasfiyenin başlangıç aşamasıyla kısıtlı şekilde malvarlığı unsurlarının kıymetini takdir etmekte ve/veya ettirmektedir. Eğer ki tasfiyenin yürütülmesine elverişli bir aktif malvarlığı unsuru mevcut ise tasfiyenin usulüne (adi veya basit) uygun şekilde ilgili paraya çevirme hükümleri (İİK m. 237-246 ve anılan hükümlerin atıflarıyla cüz-i icra hükümleri) tatbik edilecektir. Cüz-i icradaki kıymet takdirine ilişkin hususlar ile kıymet takdirinin enflasyon karşısında değer kaybına uğraması meselesi hakkında detaylı bilgi için ayrıca bkz. Mehmet Kodakoğlu, “Kıymet Takdirinin Yapılmasına İlişkin Bazı Meseleler ve Enflasyonun Kıymet Takdirine Etkisi”, *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 9/2 (Temmuz 2023), 351 vd.

⁴⁷ Müflis tüzel kişiliğe sahip ise imzayı tüzel kişiliğin yetkilisi atacaktır (İİK Niz. m. 42 kıyasen).

⁴⁸ Kanun’da mevcudat defterinin nasıl bir hükme sahip olduğu belirtilmemiştir (Üstündağ, *İflâs Hukuku*, 132). İflâs dairesi tarafından tutulan defter idari bir tedbir olup, üçüncü kişilere karşı bir etkisi bulunmamaktadır (Üstündağ, *İflâs Hukuku*, 132). Mevcudat defterinin tutulması bir alacağın veya hakkın maddi hukuk açısından varlığına veya yokluğuna etki etmez (Duran, *Basit Tasfiye*, 110). Bundan dolayı deftere karşı üçüncü kişilerin şikâyet hakkı bulunmamaktadır (Üstündağ, *İflâs Hukuku*, 132).

⁴⁹ Altay, *İflâs Hukuku 2. Cilt*, 1254-1255.; Arar, *Cilt 2*, 124; Arslan vd., *İcra ve İflâs*, 632.; Erdönmez, *Alacaklılar Toplanması*, 32.; Kuru, *Cilt: 4*, 3126.; Kuru, *El Kitabı*, 1282.; Kuru, *İflâs ve Konkordato*, 258.; Pekcanitez vd., *İcra ve İflâs*, 477.

⁵⁰ Yıldırım - Deren-Yıldırım, *İcra ve İflâs*, 528-529.

⁵¹ Akgün - Ataoğlu, “İflas Dairesi”, 9.; Arslan vd., *İcra ve İflâs*, 633.; Aşık vd., *İcra ve İflâs*, 601.; Berkin, *İflâs Hukuku*, 310.; Duran, *Basit Tasfiye*, 33.; Gürdoğan, *İflâs Hukuku Dersleri*, 121.; Kuru, *Cilt: 4*, 3127.; Kuru, *El Kitabı*, 1283.; Kuru, *İflâs ve Konkordato*, 259.; Pekcanitez vd., *İcra ve İflâs*, 478.; Üstündağ, *İflâs Hukuku*, 133.

⁵² Arslan vd., *İcra ve İflâs*, 632.; Aşık vd., *İcra ve İflâs*, 600.; Kuru, *Cilt: 4*, 3126.; Kuru, *El Kitabı*, 1282.; Kuru, *İflâs ve Konkordato*, 258-259.; Postacıoğlu, *İflâs*, 99.

⁵³ Altay, *İflâs Hukuku 2. Cilt*, 1242.; Postacıoğlu, *İflâs*, 99.

birinci alacaklılar toplanmasına kadar kontrolü altında idare etmeli; aksi kanaatte olursa bu yerleri kapatarak mühürlemelidir (İİK m. 210/1).⁵⁴

İflâs dairesi, müflise ait paraları, kıymetli evrakı, ticari defterler ile ev idaresine ait defterleri ve ilgili diğer önemli belgeleri muhafaza altına alır (İİK m. 210/3). İflâs dairesi, başkaca malvarlığı unsurları var ise bunları mevcudat defteri tutuluna kadar mühürler; gerekmesi halinde defter tutulduktan sonra tekrar mühürler (İİK m. 210/4). Daire ayrıca, müflisin kullandığı yerler haricinde bulunan eşyaları da muhafaza altına alır (İİK m. 210/5). Müflisin kullandığı yerler dışında bulunan eşyalardan maksat, üçüncü kişinin elinde olan ve üçüncü kişi tarafından müflise ait olduğu kabul edilen eşyalardır.⁵⁵ Yoksa üçüncü kişinin elinde bulunan malvarlığı unsuru üzerinde yine üçüncü kişinin bir istihkak iddiası mevcut ise, bu halde üçüncü kişinin elinde bulunan malvarlığı unsurunun muhafaza altına alınabilme ihtimali yoktur.

İcra ve İflâs Kanunu'nun 210. maddesinde gösterilen muhafaza tedbirleri sınırlayıcı olarak değil örnekleyici olarak sayılmıştır.⁵⁶ Kanunda sayılanların haricinde, lüzumuna binaen iflâs dairesi muhafaza tedbiri olarak, vadesi gelmiş poliçe ve bonoları ibraz ederek bunlar için protesto çekebilir, bozulacak şeyleri derhal satabilir, zamanaşımına uğrama riskiyle karşılaşan alacaklıları takip edebilir veya bunlar için dava yoluna gidebilir.⁵⁷ İflâs dairesinin uyguladığı muhafaza tedbirlerine karşı icra mahkemesi nezdinde şikâyet yoluna gidilebilir.⁵⁸

II. Muhakeme Safhası

Türk iflâs hukukunda bir tasfiyenin akibetinin belirlenebilmesi; iflâs masasının mevcudiyeti ile tasfiye masrafları arasında iflâs dairesi tarafından yapılacak muhakemeye istinaden gerçekleşir.⁵⁹ Başka bir anlatımla, iflâs dairesi, müflisin defterini tutarken alacaklıların ödenmesine tahsis olunacak malvarlığı unsurları hakkında takdir ettiği/ettirdiği kıymet bedellerinin toplamı ile adi tasfiye ve basit tasfiye özelinde ortaya çıkabilecek tasfiye masrafları arasında yapacağı hesaplama sonucunda varacağı kanaate göre tasfiyenin akibetine karar verecektir.

Tasfiyenin akibetine karar verecek olan iflâs dairesi, muhakemesinde “*defteri tutulan mallar bedelini*” (İİK m. 218/1) esas alacaktır. Ancak mevcudat defterine müflisin sadece haczi caiz malvarlığı unsurları değil; bunların yanında haczi caiz olmayan malvarlığı unsurları, iptal davasına konu olabilecek

⁵⁴ İİK m. 210/1 hükmü, borçlunun işletme faaliyetlerine devam edebilmesine olanak tanımak suretiyle borçlunun ekonomi içerisinde tekrardan üretken bir konuma kavuşmasını hedeflediğinden, her ne kadar iflâsın önlenmesi kapsamında kalmaya da iflâs kurallarının yenilikçi anlayış kapsamında ele alınabilecek amacına hizmet etmektedir (Oruç, *İflâs İdaresi*, 48. İflâs kurallarının amacı hakkında detaylı bilgi için ayrıca bkz. Oruç, *İflâs İdaresi*, 34 vd.). Bu kapsamda müflisin faaliyette bulunduğu imalathane ve satışa ilişkin yerlerinin üretime ve satışa devam etmesine karar verilebilmesi, muhafaza tedbirlerinin alınması bahsi açısından iflâs dairesine verilmiş en önemli yetkidir (Akgün - Ataoğlu, “İflas Dairesi”, 8). Yetkinin müflisin ticari faaliyetine devam edilmesi yönünde kullanılmasının gerçekten masa menfaatine olup olmayacağına nasıl değerlendirileceği ile faaliyete devam kararının denetiminin nasıl gerçekleştirileceği Kanun'da ifade edilmemiştir (Serdar Kale, “İflas Hukukunda Masa Yükümlülüğü Kavramı”, Prof. Dr. Necmettin M. Berkin'e Armağan (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2021), 609, dn. 8). Uygulamada ise müflis ticari faaliyetine devam etmekte ve fakat müflisin ticari faaliyetine devam ediyor olmasının masa menfaatine olup olmadığının denetlenmesi için iflâs daireleri tarafından kayyım veya kayyım heyeti görevlendirmesi yapılmaktadır (Kale, “Masa Yükümlülüğü”, 609, dn. 8). Ticari hayatın hızlılığı ile tacir olmanın basireti göz önüne alındığında, müflisin ticaretine devam etmesi kararını veren iflâs dairesinin bizzat faaliyetin başında olması ya da faaliyetin masaya uygunluğunu denetlemesi yerine kayyım/kayyım heyeti görevlendirmesi makul kabul edilmelidir (Kale, “Masa Yükümlülüğü”, 609, dn. 8). Yine uygulamada iflâs daireleri ekseriyetle sorumluluk altına girmek adına, müflisin ticari faaliyetlerinin gerçekleştiği yerleri mühürleme yolunu tercih etmektedir (Akgün - Ataoğlu, “İflas Dairesi”, 8).

⁵⁵ Kuru, *Cilt: 4*, 3127.; Kuru, *El Kitabı*, 1282.; Kuru, *İflâs ve Konkordato*, 259, dn. 4.; Üstündağ, *İflâs Hukuku*, 134.

⁵⁶ Aşık vd., *İcra ve İflâs*, 601.

⁵⁷ Altay, *İflâs Hukuku 2. Cilt*, 1258.; Ansay, *İcra ve İflâs Usulleri*, 268-269.; Arslan vd., *İcra ve İflâs*, 633.; Aşık vd., *İcra ve İflâs*, 602.; Berkin, *İflâs Hukuku*, 310-311.; Gürdoğan, *İflâs Hukuku Dersleri*, 121-122.; Kuru, *Cilt: 4*, 3127.; Kuru, *El Kitabı*, 1283.; Kuru, *İflâs ve Konkordato*, 259.; Pekcanitez vd., *İcra ve İflâs*, 478.

⁵⁸ Berkin, *İflâs Hukuku*, 311.

⁵⁹ Postacıoğlu, *İflâs*, 50.

malvarlığı unsurları ile istihkak iddiasına konu edilmiş malvarlığı unsurları da geçirilmiştir. Bu çerçevede, öğreti, hükmün lafzını kusurlu bulmaktadır.⁶⁰

Tasfiyenin akıbetine ilişkin kanun koyucunun öngördüğü ihtimaller daha önce ifade edildiği üzere tasfiyenin adi veya basit şekilde yapılması ya da tasfiyenin tatiline karar verilmesi olduğu için bunlardan hangisinin somut tasfiye özelinde var olduğunun tespiti ise iflâs dairesinin tasfiyeye konu olabilecek malvarlığı unsurları yönünden yapacağı masanın aktifine yönelik muhakeme ile tasfiye masraflarının muhakemesinin muhasebesi neticesinde ortaya çıkacaktır.

A. Aktif malvarlığı unsurlarına yönelik muhakeme

Müflisin aktif malvarlığı unsurlarının muhakemesi esasında müflisin tasfiyeye konu olabilecek malvarlığı unsurlarının değerlendirildiği aşamadır. Ancak bu aşama yalnızca tasfiyenin başlangıç aşamasıyla kısıtlı değildir. İflâsın adi tasfiyesinde alacaklılar toplanması ve/veya iflâs idaresinin kararlarına, basit usulün uygulandığı tasfiyelerde iflâs dairesi ve/veya alacaklılar toplanması kararlarına istinaden müflisin aktif malvarlığı unsurlarının değerlendirilmesine devam olunacaktır.⁶¹ Hazırlık aşamasında iflâs dairesi tarafından sadece tasfiyenin akıbetine karar verilebilmesi bağlamında aktif malvarlığı değerlendirilmesine girilecektir.⁶²

Her ne kadar mevcudat defterine geçirilen bütün malvarlığı unsurlarının kıymet takdirleri yapılsa da tasfiyenin mevcudat defterine kaydedilmiş bütün malvarlığı unsurları üzerinde gerçekleşmesi mümkün değildir. Bundan ötürü iflâs dairesi, deftere geçirilen malvarlığı unsurlarının hukuki niteliklerini tayin ederek, ehemmiyetli bir bakış açısıyla⁶³ hangi malvarlığı unsurlarının tasfiyeye konu olup olamayacağı hususunda kanaate sahip olmak için masanın malvarlığına yönelik değerlendirme yapmalıdır. Yapılan değerlendirme neticesinde tasfiyeye konu olabilecek malvarlığı unsurlarının belirlenmesi söz konusu olacağından tasfiye türüne karar verilmesi temin edilecektir.

İflâs dairesinin değerlendirme esnasında ilk olarak göz önünde bulunduracağı malvarlığı unsurları, haczi caiz bütün malvarlığı unsurları olacaktır (İİK m. 184/1). Bu bağlamda haczi caiz olmayan malvarlığı unsurları değerlendirme aşamasında göz önünde bulundurulmayacaktır. Şu kadar ki; müflisin haczedilemezlik iddiasından feragat ettiği bir malvarlığı unsurunun bulunması (İİK Niz. m. 43/2) halinde bu malvarlığı unsuru ile kısmen haczi caiz görülen malvarlığı unsurlarının haczi caiz görülen kısmı⁶⁴ aktif muhakemesinde değerlendirmeye alınacaktır; ayrıca haczedilemeyecek bir malvarlığı unsurunun haczi caiz olduğu belirtilmek suretiyle mevcudat defterine kaydedilmesi durumunda bunu öğrenen müflisin yedi gün içerisinde şikâyet yoluna başvurmaması halinde anılan malvarlığı unsurunun tasfiyeye konu edilebileceği varsayımına binaen bu malvarlığı unsuru da aktif muhakemesinde değerlendirmeye alınacaktır.

Haczi mümkün olan malvarlığı unsurlarının rehin hakkı ile kısıtlanmış olması mümkündür. Rehinli malvarlığı unsuru iflâs masasına dâhil olmasına rağmen merhunun paraya çevrilmesi neticesinde elde edilen paradan yalnızca merhunun muhafazası ve paraya çevrilmesinden kaynaklanan masraflar çıkartılacaktır (İİK m. 185/1). Ancak merhunun satışından elde edilen parayla rehin hakkı sahibinin alacağı ile merhunun muhafazası ve paraya çevrilmesinden kaynaklanan masrafların karşılanması ile birlikte artan bir değer söz konusu olursa, artan değer iflâs masasına dâhil edilmesi mümkündür.⁶⁵ Bu

⁶⁰ Ansay, *İcra ve İflâs Usulleri*, 306, dn. 392.; Berkin, *İflâs Hukuku*, 400, dn. 1.; Gürdoğan, *İflâs Hukuku Dersleri*, 123, dn. 342.

⁶¹ Müflisin mevcudat defterinin tutulması işleminin iflâsın adi tasfiyesinde en geç ikinci alacaklılar toplanmasına kadar tamamlanması gerekir (Erdönmez, *Alacaklılar Toplanması*, 30).

⁶² Altay, *İflâs Hukuku 2. Cilt*, 1238.

⁶³ Erdönmez, *Alacaklılar Toplanması*, 32. Zira tasfiyenin akıbeti hakkında hatalı karar verilmesi iflâs tasfiyesi bakımından zararlı sonuçlar doğurur (Çiçekli, "Tasfiyenin Tatili", 137).

⁶⁴ Pekcanitez vd., *İcra ve İflâs*, 441.

⁶⁵ A. Selman Arısoy, "İflas Tasfiyesinin Tatili", *Prof. Dr. Necmettin M. Berkin'e Armağan* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2021), 74.; Ansay, *İcra ve İflâs Usulleri*, 270 ve 298.; Arar, *Cilt 2*, 136 ve 198-199.; Berkin, *İflâs Hukuku*, 209.; Kale, "Masa Yükümlülüğü", 617-618.;

çerçevede iflâs dairesi, merhunun satışıyla elde edilecek parasal miktardan iflâs masasına artı bir değer kalıp kalmayacağını aktif muhakemesi esnasında ayrıca değerlendirmeli ve artan değer kalacağı kanaatinde olursa, bu (artan) değeri aktif muhakemesine dâhil etmelidir.

Mevcutat defterine üçüncü kişinin mülkiyetinde olduğu kaydıyla geçirilen malvarlığı unsurlarının tasfiye tabi olup olmayacağına, adi tasfiye usûlünün tatbik edilmesi halinde iflâs idaresi (İİK m. 228), basit tasfiye usulünün tatbik edilmesi halinde ise iflâs dairesi (İİK m. 218) tarafından karar verilir.⁶⁶

Kanunda iflâsın adi tasfiyesinde istihkak iddiasına ilişkin kararın iflâs idaresi tarafından verilmesi öngörülmüş olmasına rağmen; öğretilde, istihkak iddiasına ilişkin kararın ilgili üçüncü kişiye tebliğ edilmemesi gerektiği ve istihkak iddiasının akıbetinin belirlenebilmesi için ikinci alacaklılar toplanmasının kararının beklenilmesinin doğru olduğu kabul edilmektedir.⁶⁷ Buna dayanak teşkil eden düşünce ise, adi tasfiyenin karar verici organı⁶⁸ olarak kabul edilen ikinci alacaklılar toplanmasının iflâs idaresinin istihkak iddiası hakkında verdiği kararı uygun bulup bulmama hususunda son karar mercii olması cihetiyle iflâs idaresinin vermiş olduğu kararı değiştirebilmesi imkânıdır. İflâs idaresinin ikinci alacaklılar toplanması kararını beklemezsizin istihkak iddiası hakkındaki kararını uygulamaya koyması ve ikinci alacaklılar toplanmasının iflâs idaresinin istihkak iddiası hakkındaki kararını uygun bulmama yönünde bir iradeye sahip olması halinde ise iflâs idaresinin bu şekilde hareket etmesinin iflâs masasına yük getireceği ve ayrıca hukuki sorumluluğu cihetine gidilmesine sebep olacağı ifade edilmektedir.⁶⁹

Müflisin haczi caiz olan malvarlığı unsurlarının mevcutat defterine kaydı sırasında üçüncü kişinin malı olarak gösterilmesi veya üçüncü kişiler tarafından mülkiyeti iddia olunması halinde, bu malvarlığı unsurlarının tasfiyenin akıbetinin belirlenmesi noktasında aktif muhakemesine dâhil edilip edilmeyeceği ise tartışmalıdır.

Öğretildeki bir görüşe göre⁷⁰, iflâs dairesi tasfiyenin türüne karar vereceği esnada deftere kayıtlı istihkak iddialı malvarlığı unsurlarının bedellerini, istihkak iddiasının akıbeti hakkında yapacağı varsayımsal değerlendirmeye istinaden haksızlığına kanaat getirirse, aktif muhakemesinde dikkate alınmalıdır.⁷¹

Aksini savunan görüş tarafından ise⁷², istihkak iddialı malvarlığı unsurlarının hiçbir surette aktif muhakemesine dâhil edilmemesi gerektiği ifade edilmektedir. Bu görüşe göre, iflâs masasının aktifi çerçevesinde istihkak iddialı malvarlığı unsurları olmaksızın tasfiyenin tatiline karar verilecekse iflâs dairesi tasfiyenin tatiline karar vermelidir. Alacaklılardan birisi istihkak iddialı malvarlığı unsurunun değerini dikkate alarak tasfiyenin devamını sağlarsa, alacaklının seçtiği tasfiye usulünün masrafları kendisinden alınmalıdır. Aynı şekilde istihkak iddialı malvarlığı unsuru haricinde kalan mevcutat defterindeki malvarlığı unsurlarının değeri adi tasfiye masraflarını karşılayamıyorsa da basit tasfiyenin uygulanmasına karar verilmelidir.

Kuru, *Cilt: 3*, 2839.; Kuru, *El Kitabı*, 1286.; Kuru, *İflâs ve Konkordato*, 262.; Pekcanitez vd., *İcra ve İflâs*, 442.; Yıldırım - Deren-Yıldırım, *İcra ve İflâs*, 529.; Yılmaz, *İflâs İdaresi*, 154.

⁶⁶ Derya Buluttekın, "İflâs Masasına Karşı İstihkak İddiasının İleri Sürülmesi ve Masanın İstihkak İddiasını İncelemesi", *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 27/47 (Aralık 2022), 680 ve 684.; Görgün, *İstihkak Davası*, 81-83 ve 151.; Oruç, *İflâs İdaresi*, 198.; Yılmaz, *İflâs İdaresi*, 140.

⁶⁷ Buluttekın, "İstihkak İddiası", 670-671 ve 696.; Deliduman, *Alacaklılar Toplanması*, 101.; Erdönmez, *Alacaklılar Toplanması*, 31 ve 87-88.; Görgün, *İstihkak Davası*, 90.; Oruç, *İflâs İdaresi*, 201.; Yılmaz, *İflâs İdaresi*, 141.

⁶⁸ Erdönmez, *Alacaklılar Toplanması*, 13-14.

⁶⁹ Buluttekın, "İstihkak İddiası", 671.; Deliduman, *Alacaklılar Toplanması*, 101.; Erdönmez, *Alacaklılar Toplanması*, 90-93.; Görgün, *İstihkak Davası*, 90-91.; Oruç, *İflâs İdaresi*, 201.; Yılmaz, *İflâs İdaresi*, 141.

⁷⁰ Altay, *İflâs Hukuku 2. Cilt*, 1262.; Ansay, *İcra ve İflâs Usulleri*, 270.; Arar, *Cilt 2*, 137-138.; Görgün, *İstihkak Davası*, 73.; Gürdoğan, *İflâs Hukuku Dersleri*, 122.; Kuru, *Cilt: 4*, 3130, dn. 3.; Kuru, *El Kitabı*, 1286.; Kuru, *İflâs ve Konkordato*, 261-262, 261, dn. 3.; Üstündağ, *İflâs Hukuku*, 135, dn. 114b.

⁷¹ İflâs dairesi, bu istihkak iddiasını haklı bulursa, değerlendirmeye tabi tutmaz. Yani bu durumda masaya ait bir mal yok demektir (Kuru, *Cilt: 4*, 3130 ve 3130, dn. 3.; Kuru, *El Kitabı*, 1286).

⁷² Duran, *Basit Tasfiye*, 114.

Kanaatimizce, birinci görüşe üstünlük tanınması ve iflâs dairesinin istihkak iddiasına konu malvarlığı unsurlarının değerlerini tasfiyenin akıbetinin belirlenmesi aşamasında dikkate alması gerekir. Zira henüz iddia niteliğinde olan ve kabulü ya da reddi muhakeme ve gerektiğinde dava açılmasını gerektiren bir talebin tasfiyenin sonraki sürecini mühim bir şekilde etkileyecek olması cihetiyle karar sürecinde göz önüne alınmamasının haklı görülemeyeceği kanaatindeyiz. Bununla birlikte daha sonra istihkak iddiası haklı çıkmış olsa dahi alacaklılar basit tasfiyeye karar verme noktasında bir iradeye sahiptirler. Ayrıca aksinin kabulü halinde, üçüncü kişilere tanınan istihkak iddiasında bulunma hakkının kötüye kullanılmak suretiyle tasfiyenin gayesinin gerçekleştirilememesi riski doğacaktır.

İstihkak iddialı malvarlığı unsurlarının tasfiyenin akıbetinin belirlenmesinde göz önüne alınıp alınmayacağına ilişkin değerlendirmenin bir benzeri iptal davasına konu olabileceği değerlendirilerek mevcudat defterine geçirilen malvarlığı unsurları nezdinde de yapılmalıdır. Bu bağlamda iflâs dairesi, iptale konu malvarlığı unsurunun tasfiyenin devamında iflâs masasına dâhil olacağı kanaatine sahipse tasfiyenin türünün belirlenmesi noktasında bu malvarlığı unsurlarını aktif muhakemesine dâhil etmelidir.⁷³

B. Tasfiye masraflarına yönelik muhakeme

İflâs dairesi tarafından tutulan deftere kaydedilmiş malvarlığı unsurlarının bedelinin tasfiye masraflarını karşılamayacağına anlaşılması halinde basit tasfiye usulü tatbik olunur (İİK m. 218/1). Tasfiye masraflarından anlaşılması gerekenin ne olduğu Kanunun ifadesinden anlaşılmamaktadır. Bu bağlamda tasfiye masraflarının neler olduğunun tespiti gerekir.

Yapılacak tespit bakımından yol gösterici hüküm ise “İflâs masrafları ve masa borçları” başlıklı İİK m. 248 hükmü olacaktır. Zira hükme göre, paraların paylaşılması aşamasına gelen tasfiyelerde iflâs alacaklılarına yapılacak dağıtımdan önce masadan ilk olarak iflâsın açılmasından ve tasfiyeden doğan masraflar çıkartılacaktır. Fakat görüleceği üzere hükmün başlığında masa borçlarından bahsedilmesine rağmen, hükmün lafzında yalnızca iflâsın açılmasından ve tasfiyeden doğan masraflara yani iflâs (masa) masraflarına yönelik bir içerik mevcuttur. Her ne kadar hükmün lafzında masa borçlarından bahsedilmiyor olsa da hükmün içeriğinden masa borçlarının da yararlandırılacağı kabul edilmektedir.⁷⁴

Tasfiye organları, yürütülmesine başladıkları tasfiyeleri nihai gayesine ulaştırabilmek için birtakım harcamalar gerçekleştirir. Bu harcamalar ise hukuki oluşumları ile nitelikleri bağlamında yapılan değerlendirme neticesinde, masa (iflâs) masrafları (*Massekosten*) ve masa borcu (*Masseschulden*)⁷⁵ şeklinde ikiye ayrılmaktadır.⁷⁶ İsviçre öğretisinde ise masa masraflarını ve masa borçlarını birlikte

⁷³ Ansay, *İcra ve İflâs Usulleri*, 270.; Arar, *Cilt 2*, 138; Arısoy, “İflâs Tasfiyesinin Tatili”, 75.; Üstündağ, *İflâs Hukuku*, 135, dn. 114b. İstihkak iddialı malvarlığı unsurlarının aktif değerlendirilmesine alınmaması gerektiğini savunan görüşe göre, iptal davasına konu olabilecek malvarlığı unsurlarının aktif muhakemesinde dikkate alınmaması gerekir (Duran, *Basit Tasfiye*, 114).

⁷⁴ Adnan Deynekli - Sedat Kısa, *Hacizde ve İflasta Sıra Cetveli* (İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1996), 404.; Berkin, *İflâs Hukuku*, 380.; Öztekin, *Sıra Cetveli*, 14. “... İİK'nın 248. maddesinin kenar başlığı "iflas masrafları ve masanın borçları" şeklindedir. Madde metninde açıkça iflas masraflarının iflas alacaklarından önce ödeneceği belirtilmiş ise de masa borçlarından bahsedilmemiştir. Ancak masa borçlarının da iflas alacaklarından önce ödeneceği doktrin ve uygulamada kabul edilmektedir. ...” (Yargıtay 23. Hukuk Dairesinin 05/04/2016 tarihli, 2016/2556 esas ve 2016/2121 karar sayılı ilamı. Kararın tam metni için bkz. <https://www.lexpera.com.tr/E.T.04/04/2024>). Aynı yönde ayrıca bkz. Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin 12/09/2005 tarihli, 2005/4668 esas ve 2005/8474 karar sayılı ilamı.; Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 09/05/2012 tarihli, 2010/7849 esas ve 2012/16266 karar sayılı ilamı. (Anılan kararların tam metni için bkz. <https://legalbank.net/E.T.05/04/2024>).

⁷⁵ Öğretide masa borçlarını kastetmek niyetiyle “masa alacakları” ifadesi de kullanılmaktadır (bkz. Kuru, *Cilt: 3*, 2862.; Kuru, *El Kitabı*, 1213.; Kuru, *İflâs ve Konkordato*, 172). Örneğin Kuru, masa yükümlülüklerini masa masrafı ve masa borcu olarak ikiye ayırmadan incelemiştir. Aşağıda masa masrafı olarak işaret ettiğimiz harcama kalemlerinin tamamını “masa alacakları” yani “masa borçları” olarak nitelendirmiştir (Kuru, *Cilt: 3*, 2862.; Kuru, *El Kitabı*, 1213.; Kuru, *İflâs ve Konkordato*, 172-173 ve 337, dn. 5). “Masa masraflarını” da kapsar şekilde “masa borçları” ifadesinin kullanım örnekleri için bkz. Arslan vd., *İcra ve İflâs*, 606.; Aşık vd., *İcra ve İflâs*, 590-591 ve 598.; Görgün vd., *İcra ve İflâs*, 539.; Pekcanitez vd., *İcra ve İflâs*, 449-450.; Postacıoğlu, *İflâs*, 74 ve 140, dn. 1.

⁷⁶ Kale, “Masa Yükümlülüğü”, 603.

kastetmek için çatı kavramı olarak “*masa yükümlülüğü (Masseverbindlichkeiten)*” ifadesi kullanılmaktadır.⁷⁷

Masa yükümlülükleri ile müflisin borçları iflâs masasının pasifini oluşturduğundan⁷⁸, bunların kapsamlarının ortaya konulması gerekir.

1. Masa masrafı

“Masa masrafları”, iflâsın açılması ile bunu müteakiben tasfiye organlarınca tasfiyenin ilgililerin menfaatine yönelik ilerletilmesi için yapılan harcamalardır.⁷⁹ Bu bağlamda masa masrafları olarak şu masraflar gösterilebilir: İflâsın açıldığının ilgili yerlere bildirilmesi ve ilan edilmesine ilişkin harcamalar (İİK m. 166/2)⁸⁰; müflisin mevcudat defterinin tutulması masrafları (İİK m. 208/1)⁸¹; mevcudat defterine kaydedilen malvarlığı unsurlarının kıymet takdirlerini yapmak üzere bilirkişilik kurumuna başvurulmasına istinaden bilirkişilere ödenecek ücretler⁸²; masa mevcudunun korunması ve muhafaza altına alınmasından kaynaklanan masraflar (İİK m. 208/1 ve m. 210)⁸³; iflâsın adi tasfiyesinde masanın idaresiyle yükümlü olan iflâs idaresine ödenen ücretler ile gerçekleştirilecek alacaklılar toplanmasının toplantı ve tebligat masrafları⁸⁴; hem basit hem de adi tasfiye usulünde ortak olan, sıra cetvelinin düzenlenmesi ile ilan edilmesinden (İİK m. 234/1) ve iddiaları (tamamen veya kısmen) reddedilen alacak yahut iddia ettikleri sıraya kabul edilmeyen alacaklılara doğrudan yapılacak tebligatlardan (İİK m. 234/2) kaynaklanan masraflar⁸⁵; yine her iki tasfiye usulünde ortak olan, masanın paraya çevrilmesinden kaynaklanan masraflar ile paraların dağıtılmasından kaynaklanan (İİK m. 249/2) harcamalar⁸⁶; iflâsın kapanmasına (İİK m. 254/5) ilişkin yapılacak masraflar⁸⁷. Bu kapsamda masa masrafları ile cüz-i icradaki takip masrafları arasında benzerlik bulunduğu ifade edilebilir.⁸⁸ Görüleceği üzere masa masrafları hem iflâsın açılmasından doğan hem de iflâsın tasfiyesinden kaynaklanan masrafları kapsamaktadır.

Kural olarak “iflâsın açılmasından sonra” meydana gelen harcamalar masa masrafı kabul edilir. Ancak iflâs yargılaması sırasında çıkan bazı masrafların da masa masrafı olarak kabul edilip edilmeyeceği

⁷⁷ Kale, “Masa Yükümlülüğü”, 604. Masa yükümlülükleri, iflâsın açılmasından sonra ve iflâs alacaklarından farklı olarak müflisin tasfiyesi esnasında meydana gelen işlem ve eylemlerden doğmaktadır (Kale, “Masa Yükümlülüğü”, 606). Çalışmamız özelinde masa masrafları ile masa borçlarını birlikte ifade etmemiz gereken yerlerde biz de “*masa yükümlülüğü*” ifadesini kullanmayı doğru buluyoruz.

⁷⁸ Sümer Altay, *Türk İflâs Hukuku 1. Cilt* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2004), 651.; Öztekin, *Sıra Cetveli*, 38.

⁷⁹ Altay, *İflâs Hukuku 1. Cilt*, 652.; Altay, *İflâs Hukuku 2. Cilt*, 1750.; Ansay, *İcra ve İflâs Usulleri*, 256.; Berkin, *İflâs Hukuku*, 141-142 ve 380.; Deynekli - Kısa, *Sıra Cetveli*, 404.; Kale, “Masa Yükümlülüğü”, 603-605 ve 609.; Öztekin, *Sıra Cetveli*, 16.; Tuğçe Arslanpınar Tat, *Türk ve İsviçre İflâs Hukukunda Paylaştırma* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021), 319.

⁸⁰ Altay, *İflâs Hukuku 1. Cilt*, 654.; Arar, *Cilt 2*, 198.; Arslanpınar Tat, *Paylaştırma*, 320.; Aşık vd., *İcra ve İflâs*, 598.; Berkin, *İflâs Hukuku*, 142.; Deynekli - Kısa, *Sıra Cetveli*, 404.; Görgün vd., *İcra ve İflâs*, 539.; Kale, “Masa Yükümlülüğü”, 609.; Kuru, *El Kitabı*, 1213.; Kuru, *İflâs ve Konkordato*, 172 ve 337, dn. 5.; Öztekin, *Sıra Cetveli*, 16.; Pekcanitez vd., *İcra ve İflâs*, 450.; Üstündağ, *İflâs Hukuku*, 203.

⁸¹ Altay, *İflâs Hukuku 1. Cilt*, 654.; Ansay, *İcra ve İflâs Usulleri*, 256 ve 298.; Arar, *Cilt 2*, 198.; Arslanpınar Tat, *Paylaştırma*, 320.; Aşık vd., *İcra ve İflâs*, 598.; Berkin, *İflâs Hukuku*, 142.; Deynekli - Kısa, *Sıra Cetveli*, 404.; Görgün vd., *İcra ve İflâs*, 539.; Kale, “Masa Yükümlülüğü”, 609.; Kuru, *El Kitabı*, 1213.; Kuru, *İflâs ve Konkordato*, 172 ve 338, dn. 5.; Öztekin, *Sıra Cetveli*, 16.; Pekcanitez vd., *İcra ve İflâs*, 450.; Üstündağ, *İflâs Hukuku*, 203.

⁸² Arslanpınar Tat, *Paylaştırma*, 320.; Kale, “Masa Yükümlülüğü”, 609-610.

⁸³ Altay, *İflâs Hukuku 1. Cilt*, 654.; Ansay, *İcra ve İflâs Usulleri*, 256.; Arslanpınar Tat, *Paylaştırma*, 320.; Aşık vd., *İcra ve İflâs*, 598.; Deynekli - Kısa, *Sıra Cetveli*, 404.; Görgün vd., *İcra ve İflâs*, 539.; Kale, “Masa Yükümlülüğü”, 610.; Kuru, *El Kitabı*, 1213.; Kuru, *İflâs ve Konkordato*, 172 ve 338, dn. 5.; Pekcanitez vd., *İcra ve İflâs*, 450.; Postacıoğlu, *İflâs*, 140, dn. 1.

⁸⁴ Ansay, *İcra ve İflâs Usulleri*, 256.; Arslanpınar Tat, *Paylaştırma*, 320-321.; Aşık vd., *İcra ve İflâs*, 598.; Berkin, *İflâs Hukuku*, 142 ve 380.; Deynekli - Kısa, *Sıra Cetveli*, 404.; Kale, “Masa Yükümlülüğü”, 609.; Kuru, *İflâs ve Konkordato*, 338, dn. 5.; Öztekin, *Sıra Cetveli*, 16.; Postacıoğlu, *İflâs*, 140, dn. 1.

⁸⁵ Arar, *Cilt 2*, 198.; Arslanpınar Tat, *Paylaştırma*, 321.; Berkin, *İflâs Hukuku*, Öztekin, 380.; *Sıra Cetveli*, 16.; Üstündağ, *İflâs Hukuku*, 203.

⁸⁶ Ansay, *İcra ve İflâs Usulleri*, 256.; Arar, *Cilt 2*, 198.; Arslanpınar Tat, *Paylaştırma*, 321.; Berkin, *İflâs Hukuku*, 380.; Deynekli - Kısa, *Sıra Cetveli*, 404.; Kale, “Masa Yükümlülüğü”, 609.; Kuru, *İflâs ve Konkordato*, 338, dn. 5.; Öztekin, *Sıra Cetveli*, 16.; Üstündağ, *İflâs Hukuku*, 203.; Postacıoğlu, *İflâs*, 140, dn. 1.

⁸⁷ Görgün vd., *İcra ve İflâs*, 539.

⁸⁸ Kale, “Masa Yükümlülüğü”, 611.

öğretide tartışmalıdır. Tartışma, tasfiyenin neticesinde ilgili masrafın iflâs alacaklarından önce ödenip ödenmeyeceği hususunun belirlenmesi ve bu masrafların tasfiye sırasında iflâs dairesi tarafından tasfiye muhakemesi değerlendirmesine dâhil edilip edilmeyeceği noktasında önem taşımaktadır.

Öğretideki bir görüşe göre⁸⁹, iflâs yargılaması sırasında (asliye ticaret mahkemesi tarafından) müflisin malvarlığı unsurlarının defterinin tutulması ve muhafazası için yapılan masraflar ile müflisin iflâsını talep eden alacaklının yargılama sırasında karşıladığı giderler masa masrafları kavramının içerisine dâhildir. Hatta bu görüşe göre, iflâs talebinde bulunan kişinin iflâs yargılaması sırasında İİK m. 160 kapsamında birinci alacaklılar toplanmasına kadarki tasfiye işlemlerinin masraflarını karşılaması cihetiyle peşin olarak ödediği iflâs avansı da masa masrafı olarak zikredilmelidir. Çünkü iflâsın açılmasından önce yapılan bu masraflar iflâs talebinde bulunan alacaklının diğer tüm alacaklıların vekili gibi hareket etmesinden doğmaktadır.⁹⁰

Aksini savunan görüş ise⁹¹, iflâsın açılmasından (iflâs kararı verilmesinden) önce, özellikle iflâs yargılaması sırasında yapılan harcamaların masa masrafı olarak ifade edilemeyeceğini belirtilerek; bu masrafların, masrafı gerçekleştiren alacaklının iflâs alacağına eklenmek suretiyle masadan talep edilebileceğini ifade etmektedir. Diğer bir ifade ile talebi üzerine iflâs kararı verilen alacaklının iflâsın açılmasına kadar yapmış olduğu masraflar (takip masrafları/Betriebskosten), "iflâsın açılması masrafı" ile kastedilen masraflardan değildir.⁹² Bunlar daha ziyade iflâs alacağına eklenmelidir.⁹³

İİK m. 160 uyarınca yatırılan iflâs avansı bağlamında anılan iki görüşü telif eden başka bir görüş ise⁹⁴; iflâsın açılmasından önce iflâs avansından karşılanan masrafların iflâs alacağına eklenmek suretiyle masadan talep edilebileceğini, iflâsın açılmasından sonra birinci alacaklılar toplanmasına kadar iflâs avansından karşılanan masrafların masa masrafı olarak kabul edilip iflâs alacaklarından önce ödenmesi (İİK m. 248) gerektiği kanaatindedir.

2. Masa borcu

Tasfiyenin hangi usulle yürütüldüğünden bağımsız olarak, iflâsın açılmasından sonra⁹⁵ masa namına sorumluluk doğuran ve bizzat masa tarafından ödenmesi gereken harcamalara ise "masa borcu"

⁸⁹ Berkin, *İflâs Hukuku*, 141-142 ve 144.; Kale, "Masa Yükümlülüğü", 610 ve 610, dn. 9.; Kuru, *Cilt: 3*, 2611-2613 ve 2616.; Kuru, *Cilt: 4*, 3328.; Kuru, *İflâs ve Konkordato*, 338, dn. 5. "... Davacı vekili ise yatırılan iflas avansının yargılama gideri olarak davalı şirketten tahsiline karar verilmesi gerektiğini belirterek, bu kısım yönünden istinaf talebinde bulunmuştur. İİK'nun 160. maddesinde "İflas isteyen alacaklı ilk alacaklılar toplantısına kadar olan masraflardan sorumludur. Mahkeme, bu masraflar ile iflas kararının kanun yolları için gerekli bütün tebliğ masraflarının peşin verilmesini ister.", 248. maddesinde ise "İflasın açılmasından ve tasfiyeden doğan masraflar önce çıkarılır..." hükmü yer almaktadır. Yapılacak giderlere ilişkin masraflar iflas masasınca öncelikli olarak ödeneceğinden, iflas avansının işbu davada yargılama gideri olarak davalıdan tahsiline karar verilmesi mümkün değildir. ..." (İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 45. Hukuk Dairesinin 10/11/2021 tarihli, 2021/571 esas ve 2021/1112 karar sayılı ilamı. Kararın tam metni için bkz. <https://www.lexpera.com.tr/E.T.05/04/2024>).

⁹⁰ Kuru, *Cilt: 4*, 3328.; Kuru, *İflâs ve Konkordato*, 338, dn. 5.

⁹¹ Jaeger, C. II, Art. 262, Kn. 1.; Üstündağ, *İflâs Hukuku*, 202-203. Ayrıca karş. Özbek, *Sıra Cetveli*, 16.

⁹² Jaeger, C. II, Art. 262, Kn. 1.

⁹³ Jaeger, C. II, Art. 262, Kn. 1.

⁹⁴ Arslanpınar Tat, *Paylaşırma*, 320.

⁹⁵ "... Davacı vekili, müflis şirkete ait malların müvekkili şirkete ait antrepoya bırakıldığını, 28.05.2008-16.01.2014 tarihleri itibariyle davalı müflis şirketten 271.634,00 TL alacaklı olduklarını, davalı müflis şirket masasına 200.000,00 TL'lik kayıt talebinde bulduklarını, iflas idaresi tarafından kayıt talebinin reddine karar verildiğini ileri sürerek, 271.634,00 TL alacağın 16.01.2014 tarihinden itibaren işleyecek faiziyle birlikte davalı müflis şirket iflas masasına kayıt kabulüne karar verilmesini talep ve dava etmiştir. (...) İflas alacağı, iflas açıldığı anda müflise karşı hukuken mevcut olan alacaklar yani müflisin iflâsın açıldığı andaki borçları olup, iflas masasından istenebilirken (masaya yazdırılabilirken), müflisin iflas açılmasından sonra doğan alacakları, iflas alacağı olmadığından, iflas masasından talep edilemez. (...) Somut olayda davacının 28.05.2008-16.01.2014 yılları arası antrepo ücret alacağı talep ettiği, davalı müflis şirketin 21.10.2010 tarihinde iflas ettiği anlaşılmaktadır. Hal böyle olunca davacı davalı şirketin iflas tarihine kadar olan antrepo alacağı için kayıt kabul davası, bu tarihten sonra oluşan alacağı için masaya karşı alacak davası açabilecektir. ..." (Yargıtay 23. Hukuk Dairesinin 02/12/2020 tarihli, 2018/152 esas ve 2020/3974 karar sayılı ilamı. İlamın tam metni için bkz. <https://www.lexpera.com.tr/E.T.05/04/2024>).

denmektedir.⁹⁶ Bu bağlamda masa borçlarına örnek olarak, tasfiye sırasında müflisin işletmelerinin faaliyetine devam etmesi suretiyle gerçekleşen harcamalar ve bu işletmelerin faaliyetinin devamı sebebiyle ortaya çıkan kamu borçları ile vergiler⁹⁷; masanın taraf olduğu davalarda, masayı temsil ile yetkilendirilen avukata ödenecek ücretler⁹⁸; masada bulunan malvarlığı unsurlarının sigorta ettirilmesinden veya teminat altına alınacak olmasından kaynaklanan prim ücretleri⁹⁹; iflâsın açılmasından önce müflisin taraf olduğu ve tasfiyenin devamı sırasında tasfiye organlarıncı iflâsının devamına karar verilen sözleşmelerden kaynaklanan edim karşılığı ödenen ücretler¹⁰⁰; özel kanunlar gereği müflis tarafından taşınmazın ortak giderleri suretiyle ödenmesi gereken borçlar¹⁰¹; masanın taraf olduğu dava veya tahkim yargılaması neticesinde masaya yüklenen yargılama giderleri¹⁰²; masanın ödemekle sorumlu olacağı haksız fiil ve sebepsiz zenginleşme alacakları¹⁰³; tasfiye sırasında doğan arabuluculuk masrafları¹⁰⁴; konkordato sürecinde geçici mühlet kararından sonra komiserin onayıyla gerçekleşen borçlar (İİK m. 308/c, 4) sayılabilir.

İflâs alacakları ve masa borçları (alacakları) ayırımının pratik açıdan önemi, masa borçlarının (alacaklarının) iflâs alacaklarından önce ve tam olarak ödenmesinde kendisini gösterir.¹⁰⁵ Tasfiye sırasında yapılan bir harcamanın masa masrafı mı yoksa masa borcu mu olduğunun pratik anlamı ise, tasfiye neticesinde masa yükümlülüklerinin dahi tam anlamıyla karşılanamayacağının anlaşılması halinde ortaya çıkar.¹⁰⁶ Çünkü bu esnada masaya terettüp eden yükümlülüklerden hangisinin daha önce ödeneceği sorunu mevzu bahis olacaktır. Öğretideki ortak kabule göre, masa yükümlülüklerinin tasfiyeden tam manasıyla karşılanmayacağının anlaşılması halinde masa borçları öncelikle ödenir.¹⁰⁷ Zira masa borçlarından dolayı masaya karşı takip yapılabilmesi mümkündür; bununla birlikte peşin ödenmesi gerekenler haricinde kalan masa masraflarının ise ancak tasfiyenin neticelenmesine yakın bir vakitte tamamen tespit edilebilirliği mümkün olacaktır.¹⁰⁸

⁹⁶ Altay, *İflâs Hukuku 1. Cilt*, 652.; Altay, *İflâs Hukuku 2. Cilt*, 1750.; Ansay, *İcra ve İflâs Usulleri*, 256.; Arslanpınar Tat, *Paylaştırma*, 321-322 ve 325.; Berkin, *İflâs Hukuku*, 380.; Deynekli - Kısa, *Sıra Cetveli*, 404.; Kale, "Masa Yükümlülüğü", 603, 605 ve 611.; Kuru, *İflâs ve Konkordato*, 172.; Öztekin, *Sıra Cetveli*, 16-17.; Postacıoğlu, *İflâs*, 140, dn. 1.

⁹⁷ Altay, *İflâs Hukuku 1. Cilt*, 654.; Arslanpınar Tat, *Paylaştırma*, 322-323.; Deynekli - Kısa, *Sıra Cetveli*, 404.; Kale, "Masa Yükümlülüğü", 611 ve 613.; Öztekin, *Sıra Cetveli*, 17. "... İflas idaresi, müflise ait işyerini masanın menfaatini gözeterek işletmeye devam ederse, diğer anlatımla müflisin yaptığı sözleşmeyi feshetmeyip benimser ise bu işletmenin borcu masa borcu niteliğindedir. ..." (Yargıtay 23. Hukuk Dairesinin 05/04/2016 tarihli, 2016/2556 esas ve 2016/2121 karar sayılı ilamı. Kararın tam metni için bkz. <https://www.lexpera.com.tr/E.T.04/04/2024>).

⁹⁸ Ansay, *İcra ve İflâs Usulleri*, 256.; Aşık vd., *İcra ve İflâs*, 598.; Deynekli - Kısa, *Sıra Cetveli*, 404.; Kale, "Masa Yükümlülüğü", 611.; Öztekin, *Sıra Cetveli*, 17.

⁹⁹ Altay, *İflâs Hukuku 1. Cilt*, 654.; Kale, "Masa Yükümlülüğü", 611.; Öztekin, *Sıra Cetveli*, 17.

¹⁰⁰ Altay, *İflâs Hukuku 1. Cilt*, 654.; Ansay, *İcra ve İflâs Usulleri*, 256.; Arslanpınar Tat, *Paylaştırma*, 323.; Aşık vd., *İcra ve İflâs*, 581.; Berkin, *İflâs Hukuku*, 380.; Gürdoğan, *İflâs Hukuku Dersleri*, 101, dn. 298.; Kale, "Masa Yükümlülüğü", 607 ve 612.; Öztekin, *Sıra Cetveli*, 17.; Üstündağ, *İflâs Hukuku*, 203.; Postacıoğlu, *İflâs*, 74. "... Davacıya ait işyerinde kiracı olan müflis şirketin 29.05.1995 tarihinde tahliyesine karar verilmiş, bu karar 22.06.1995 tarihinde takibe konulmuş ve 1.08.1995 tarihinde iflas idare memuru huzurunda fiilen boşaltılmıştır. ... A.Ş.'nin 13.01.1995 tarihinde iflasına karar verildiğinden, iflas tarihinden tahliye tarihine kadar geçen dönemdeki kira alacağı iflas alacağı değil, masa borcudur (İİK mad. 248). Mahkemece bu yön gözetilerek hesaplanan kira alacağının iflas masasından tahsiline karar verilmesinde bir isabetsizlik bulunmamaktadır. ..." (Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin 20/11/1997 tarihli, 1997/6557 esas ve 1997/9865 karar sayılı ilamı. İlamın tam metni için bkz. <https://legalbank.net/E.T.05/04/2024>).

¹⁰¹ Altay, *İflâs Hukuku 1. Cilt*, 654.; Kale, "Masa Yükümlülüğü", 608.; Öztekin, *Sıra Cetveli*, 18-19.

¹⁰² Altay, *İflâs Hukuku 2. Cilt*, 1377 ve 1423.; Ansay, *İcra ve İflâs Usulleri*, 256.; Arslanpınar Tat, *Paylaştırma*, 325.; Kale, "Masa Yükümlülüğü", 611.; Kuru, *İflâs ve Konkordato*, 198.; Yılmaz, *İflâs İdaresi*, 132. Duran'a göre, masanın taraf olduğu davalardaki masraflar tasfiye masrafı niteliğindedir (Duran, *Basit Tasfiye*, 121). Yazar eserinin devamında dava giderleri için yapılan ödemeleri masa borcu olarak zikretmiştir (Duran, *Basit Tasfiye*, 122).

¹⁰³ Ansay, *İcra ve İflâs Usulleri*, 256.; Arslanpınar Tat, *Paylaştırma*, 325-326.; Deynekli - Kısa, *Sıra Cetveli*, 404.; Kale, "Masa Yükümlülüğü", 613.; Öztekin, *Sıra Cetveli*, 18.; Üstündağ, *İflâs Hukuku*, 203.

¹⁰⁴ Kale, "Masa Yükümlülüğü", 611.

¹⁰⁵ Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 20/12/2022 tarihli, 2020/663 esas ve 2022/1789 karar sayılı ilamı (İlamın tam metni için bkz. <https://www.lexpera.com.tr/E.T.04/04/2024>).

¹⁰⁶ Arslanpınar Tat, *Paylaştırma*, 327.; Berkin, *İflâs Hukuku*, 381.; Öztekin, *Sıra Cetveli*, 15.; Üstündağ, *İflâs Hukuku*, 203.

¹⁰⁷ Berkin, *İflâs Hukuku*, 381.; Öztekin, *Sıra Cetveli*, 15.; Üstündağ, *İflâs Hukuku*, 203. Aksi görüşü savunan Kale'ye göre ise masadan yükümlülüklerin karşılanmasına masa masraflarından başlanması gerekmektedir (Kale, "Masa Yükümlülüğü", 621).

¹⁰⁸ Altay, *İflâs Hukuku 1. Cilt*, 654 ve 656.; Berkin, *İflâs Hukuku*, 381.; Öztekin, *Sıra Cetveli*, 15-16 ve 16, dn. 21.

3. Ara değerlendirme

Masa yükümlülüklerine ilişkin yaptığımız açıklamalar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, masa masraflarının bazılarının her iki tasfiye usulü bakımından da ortak olduğu, bazı masa masraflarının yalnızca adi tasfiye usulünün uygulanması suretiyle ortaya çıktığı; masa borçlarının ise tasfiyenin hangi usul ile tatbik edildiğinden bağımsız olarak, iflâs masasının ve dolayısıyla tasfiyenin somut özelliklerine göre ortaya çıkacağı söylenebilir. En nihayetinde ise paraların paylaşılması aşamasına gelen tasfiyede, masa yükümlülükleri iflâs alacaklarından önce ödenmiştir veya ödenecektir.¹⁰⁹ Başka bir ifade ile masa yükümlülüklerinin mevcudiyeti iflâs alacaklılarına tahsis edilecek iflâs paylarında azalmaya sebebiyet verecektir.¹¹⁰ Bu sebeptir ki, tasfiyenin türüne karar vermek için tasfiye masraflarına yönelik muhakeme yapan iflâs dairesi, masa yükümlülüklerini ayırtırmadan değerlendirmeye alması gerekir.¹¹¹

Tasfiye masrafları hesaplamasında iflâs yargılaması sırasında peşin olarak verilmiş olan iflâs avansının fonksiyonunun ise ayrıca değerlendirilmesi gerekir. İflâs talep eden alacaklının yatırmış olduğu iflâs avansından birinci alacaklılar toplanmasına kadarki işlemlerin tamamının masraflarının karşılanacağı kabul edilmektedir (İİK m. 160). İflâs avansından karşılanacak birtakım masraflar iflâs yargılaması sırasında ortaya çıkmaktayken, kalan masraflar ise tasfiyenin başlangıç aşamasındaki işlemlerden kaynaklanmaktadır.

Tasfiyenin başlangıç aşamasında ele alınan tasfiye işlemlerine bakıldığında, iflâsın açıldığı iflâs dairesi tarafından ilanı ve gerekli yerlere bildirilmesine (İİK m. 166) ilişkin masraflar; iflâs dairesinin müflisin mevcudat defterini tutmasından ve muhafaza tedbirleri almasından (İİK m. 208/1 ve m. 210) kaynaklanan masraflar; malvarlığı unsurlarının kıymet takdirlerinin bilirkişilik vasıtasıyla gerçekleştirilmesi için ödenecek bilirkişilik ücretleri gibi harcamaların tamamı esasında İİK m. 160 hükmü uyarınca iflâs avansından karşılanır. Ayrıca ifade etmek gerekir ki; iflâsın akıbetine ilişkin verilecek karar ve bunun ilanına (İİK m. 217, m. 218/2 veya m. 219) ilişkin masraflar da iflâs avansından karşılanacaktır. Bu noktada ise tasfiyenin başlangıç aşamasında ortaya çıkacak masrafların iflâs avansından karşılanıyor olması, masrafların tasfiyenin akıbetini belirleme faaliyetine girişen iflâs dairesi tarafından nasıl bir değerlendirmeye tabi kılınması gerektiğine ilişkin bir sorunu ortaya çıkarır. Diğer bir ifade ile burada ortaya çıkan sorun, iflâs avansından peşinen karşılanan tasfiyenin başlangıcındaki masrafların tasfiyenin akıbetinin belirlenmesi hususunda hesaplamaya dâhil edilip edilmeyeceğidir. Bu soruya verilecek cevap, iflâsın açılmasından önce yapılmış bir masrafın masa masrafı olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceğine yönelik vaki tartışmada iştirak edilecek görüşe göre değişecektir.

Mezkûr tartışmaya ilişkin ilk görüş uyarınca¹¹², iflâsın açılmasından önce gerçekleştirilen ve iflâsın açılmasından sonra da kullanılan iflâs avansından yapılan harcamalar, iflâs talebinde bulunup iflâs avansını peşinen yatıran alacaklının tüm alacaklıların vekili gibi hareket etmesinden bahisle masa masrafı olarak kabul edilmelidir.¹¹³ Bu görüş uyarınca iflâs dairesi, bu masrafları tasfiye masrafları muhakemesinde değerlendirmeye almalıdır.

Aksini savunan görüşe göre ise¹¹⁴ bu masrafların, masa masrafı olarak kabulünün mümkün olmaması ve iflâs alacağına eklenmek suretiyle masadan talep edilmesi gerekmesinden ötürü, tasfiye muhakemesine dâhil edilmemesi gerekir.

¹⁰⁹ Arslanpınar Tat, *Paylaştırma*, 327.

¹¹⁰ Öztekin, *Sıra Cetveli*, 43.

¹¹¹ Karş. Duran, *Basit Tasfiye*, 122-123.

¹¹² Berkin, *İflâs Hukuku*, 141-142 ve 144.; Kale, "Masa Yükümlülüğü", 610 ve 610, dn.9.; Kuru, *Cilt: 4*, 3328.; Kuru, *İflâs ve Konkordato*, 338, dn. 5.

¹¹³ Kuru, *Cilt: 4*, 3328.; Kuru, *İflâs ve Konkordato*, 338, dn. 5.

¹¹⁴ Jaeger, C. II, Art. 262, Kn. 1.; Üstündağ, *İflâs Hukuku*, 202-203. Ayrıca karş. Öztekin, *Sıra Cetveli*, 16.

Anılan iki görüşü telif eden diğer bir görüşe göre ise¹¹⁵, iflâsın açılmasından (iflâsa karar verilmesinden) önce gerçekleştirilen masrafların iflâs alacağına eklenmek suretiyle; iflâsın açılmasından sonra gerçekleştirilen masrafların ise masa masrafı olarak iflâs masasından talep edilebilirliği mümkün olması cihetiyle tasfiyenin başlangıcındaki masrafların tasfiye masrafları muhakemesine yönelik değerlendirmede dikkate alınması gerekecektir.

Esasında buradaki mesele Kanun hükümlerinin açık olmayışından ve birbirleri ile ilişkisinin ortaya konulmamış olmasından kaynaklanmaktadır. Zira İİK m. 160 hükmünde iflâs talebinde bulunan alacaklıların iflâs yargılaması sırasında birinci alacaklılar toplanmasına kadarki masraflardan sorumlu olduğu ve bu masrafları peşin vermesi gerektiği düzenlenmiştir. Bu hüküm esas alındığında iflâs talebinde bulunan kişinin, tasfiyenin başlangıç aşamasını da kapsar şekilde, birinci alacaklılar toplanmasına kadarki masraflardan sorumlu olacağı gerçeğinden yola çıkarak iflâs dairesinin tasfiyenin başlangıç aşamasındaki masrafları tasfiye masrafları kapsamında değerlendirmemesi gerektiği ifade edilebilir. İİK m. 248 hükmünü esas alan bir düşünüşte ise; iflâsın açılmasından ve tasfiyeden doğan masrafların iflâs alacaklılarına payları ödenmeden masadan çıkartılacağını, bu kapsamda tasfiyenin başlangıç aşamasında gerçekleştirilen harcamaların her ne kadar İİK m. 160 kapsamında karşılanacak olsa da iflâs masasından öncelikle talep edilebileceği, bu cihetle tasfiye muhakemesine dâhil edilmesi gerektiği söylenebilecektir. Kanaatimizce burada mezkûr hükümlerin getiriliş amaçları ve iflâs prosedüründeki yerleri dikkate alınmak suretiyle bir değerlendirme yapılmalıdır.

İflâs yargılaması sırasında İİK m. 160 uyarınca iflâs avansının yatırılmış olması özel bir dava şartıdır (Hukuk Muhakemeleri Kanunu¹¹⁶ m. 114/2).¹¹⁷ Kanun koyucu bu hüküm ile iflâs yargılamasının ve tasfiyenin başlangıç aşamasının gerçekleştirilmesinin temin edilebilmesi gayesindedir. İflâs prosedürü ile iflâs avansının kamu düzenini ilgilendirmesi cihetiyle mahkemece iflâs kararı verilmeden önce bu hususun mutlaka dikkate alınması gerekir.¹¹⁸

Yargı kararları uyarınca iflâs avansının eksik olması halinde, ilgili tarafa kesin süre verilmesi cihetiyle tamamlattırılması yoluna gidilmelidir. Kesin süre içerisinde eksik avansın tamamlattırılmaması ihtimalinde ise HMK m. 325¹¹⁹ çerçevesinde işlem tesis edilmelidir.¹²⁰ Bu bakımdan, iflâsın ve iflâs avansının kamu düzeninden kaynaklandığı bilincine sahip olan iflâs talebinde bulunan kişi iflâs yargılamasında özel bir dava şartı olarak iflâs avansı ödemesi gerekeceğini, iflâs avansının miktarının

¹¹⁵ Arslanpınar Tat, *Paylaştırma*, 320.

¹¹⁶ Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK), *Resmî Gazete* 27836 (4 Şubat 2011), Kanun No. 6100.

¹¹⁷ Aşık vd., *İcra ve İflâs*, 554.

¹¹⁸ Aşık vd., *İcra ve İflâs*, 555.

¹¹⁹ Bu hükme göre, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyeceği dava ve işlerde, hâkim tarafından resen başvuru deliller için gereken giderlerin, bir haftalık süre içinde taraflardan birisi veya belirtilecek oranda her ikisi tarafından ödenmesine karar verilir. Belirlenen süre içinde bu işlemlere ait giderleri karşılayacak miktarda avans yatırılmazsa, ileride bu gideri ödemesi gereken taraftan alınmak üzere Hazineye ödenmesine hükmedilir.

¹²⁰ Yargıtay 23. Hukuk Dairesinin 14/09/2015 tarihli, 2015/6028 esas ve 2015/5860 karar sayılı ilamında bu durum şu şekilde ifade edilmiştir: "... İflas kamu düzenine ilişkindir. Bu nedenle İİK'nın 181. maddesi yollamasıyla 160. maddesi uyarınca, iflasını isteyen gerekli masrafları avans olarak mahkeme veznesine peşin yatırmalıdır. İflas avansı, HMK'nın 120. maddesinde düzenlenen ve dava şartı olan gider avansı olmayıp, tamamlanabilir. Kesin süreye uyulmaması halinde, HMK'nın 325. maddesi uyarınca işlem yapılarak gerekli masrafların karşılanması gerekir. Dairemizin yerleşik uygulaması bu yöndedir. Mahkemece, anılan madde uyarınca, gerekli masrafların bu şekilde karşılanması, uyumsuzluğun esasının incelenmesi ve sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, yanılığın gerekçeyle yazılı olduğu şekilde hüküm kurulması doğru olmamıştır. ..." (Kararın tam metni için bkz. <https://www.lexpera.com.tr/E.T.04/04/2024>); "... Mahkemece, kamu düzeni resen gözetilip iflas müdürlüğüne müzekkere yazılıp suçüstü ödeneğinden gerekli giderlerin tamamlanarak iflas işlemlerinin yapılmasını istemek yerine 2. alacaklılar toplantısı safhasına geçilmemiş olması nedeni ile davalı şirket hakkında alınan iflas kararının uygulanabilirliğinin ortadan kalktığı belirtilerek işin esasına girilmesi usul ve yasaya aykırı olmuştur. ... Mahkemece yapılması gereken iş; iflas müdürlüğüne müzekkere yazılarak iflas kamu düzenine ilişkin olduğundan iflas müdürlüğüne iflas avansı olmadığı takdirde suçüstü ödeneğinden iflas giderleri tamamlanarak işlemlere devam edilmesi, tasfiyenin niteliğinin belirlenmesiyle adi tasfiye yapılacak ise 2. alacaklılar toplantısının beklenmesi, iflas idare memurlarının oluşturulması ya da basit tasfiye yapılması halinde ise tasfiye iflas memuru aracılığı ile yapılacağından tasfiye memurunun tespit edilmesi ile taraf teşkili sağlandıktan sonra Yargıtay (Kapatılan)15. Hukuk Dairesi'nin 03.10.2019 tarihli, 2019/2240 Esas, 2019/3755 Karar sayılı bozma ilamının gereği yerine getirilerek sonucuna göre hüküm kurulmasından ibarettir. ..." (Yargıtay 6. Hukuk Dairesinin 15/06/2022 tarihli, 2021/4946 esas ve 2022/3359 karar sayılı ilamı. İlamin tam metni için bkz. <https://www.lexpera.com.tr/E.T.30/03/2024>).

ise birinci alacaklılar toplanmasına kadarki masrafların miktarını içerir şekilde hesaplanacağını ve bu masraflardan sorumlu olunacağını biliyor olması göz önüne alındığında; tasfiyenin akıbetine karar verecek olan iflâs dairesinin tasfiye masrafları muhakemesi esnasında, adi tasfiye özelinde birinci alacaklılar toplanmasından sonra, basit tasfiye usulünde ise tasfiye kararının ilanından sonraki masrafları hesaplamaya dâhil etmesi gerekir. Başka bir ifade ile tasfiyenin başlangıcındaki masrafların iflâs avansından karşılanması gerekeceğinden, bu aşamadaki masrafların miktarının tasfiye masrafları muhakemesine dâhil edilmemesi gerekir.¹²¹

Bu noktadaki başka bir mesele ise yatırılmış iflâs avansından tasfiyenin türüne karar verilmesi aşamasında artan bir miktarın bulunması halinde iflâs dairesinin nasıl davranacağıdır. Kanaatimizce iflâs avansından artan bir miktar mevcut ise de iflâs dairesi tasfiyenin türüne karar verirken bu avansı göz önünde bulundurmamalıdır. Çünkü İİK m. 160 açıkça iflâs avansının kapsamını birinci alacaklılar toplanmasına (basit tasfiye özelinde tasfiyenin türüne ilişkin kararın ilanı, tasfiyenin tatiline karar verilmesi halinde bunun ilanına) kadarki işlemlerle sınırlamıştır. Bu bağlamda iflâs dairesi, iflâs avansından artan bir değeri iflâs masasının aktif muhakemesine dâhil etmemelidir.

Ulaştığımız çözüm yöntemi, basit tasfiyeyi adi tasfiyeye dönüştürmek isteyen alacaklının ödeyeceği tasfiye masrafı (İİK m. 218/2) ile tasfiyenin tatiline karar verilmesi halinde tasfiyenin devamını sağlamak isteyen alacaklının ödemekle yükümlü olacağı masrafların “tasfiyenin bundan sonraki masrafları” olması gerektiği (İİK m. 217) ve tasfiyenin bulunduğu noktadan önceki masrafların İİK m. 160 kapsamında karşılandığı kabulüyle de uyumludur.¹²²

III. Karar Safhası

Türk iflâs hukukunda iflâs dairesi, tasfiyeye konu olabileceğini düşündüğü malvarlığı unsurlarının bedellerinin toplamı ile masa yükümlülüklerine yönelik muhakemesi neticesinde tasfiyenin akıbetine karar verecektir. Bu bağlamda masa mevcudu hem iflâsın adi tasfiyesinden kaynaklanan yükümlülükleri karşılayacaksa hem de tasfiyenin sonucunda iflâs alacaklılarına dağıtılacak para kalacaksa¹²³, iflâs dairesi iflâsın adi usule göre tasfiye olunmasına karar vermeli ve bu kararını ilan etmelidir (İİK m. 219).

İflâs dairesi, masanın aktifinde yer alacağı kabul edilen malvarlığı unsurlarının kıymet bedellerinin toplamının, adi tasfiye masraflarını karşılamayacağına yahut (alacaklılara iflâs payı kalmaksızın) yalnızca adi tasfiye masraflarını karşılayacağına kanaat getirirse ve masadaki malvarlığı unsurlarının tasfiyenin tatilini de gerektirmeyeceğini tespit ederse, basit tasfiye usulünün uygulanmasına karar vererek durumu ilan etmelidir (İİK m. 218). Çünkü “*tasfiyenin tatili*” başlıklı İİK m. 217 hükmünde “*masaya ait hiçbir mal bulunmazsa*” iflâs dairesinin tasfiyenin tatiline karar vereceği ifade edilmiş olsa da öğretideki ortak kabul çerçevesinde¹²⁴, iflâs masasında bazı malvarlığı unsurları bulunmasına rağmen bunların satışından elde edilecek paraların basit tasfiye masraflarını dahi karşılayamayacak olması durumunda tasfiyenin tatiline karar verilecek ve durum ilan edilecektir (İİK m. 217).

İflâs dairesi, yapacağı bütün işlemler ve kendisinden talep edilen hususlar ile kendisine beyan edilenler hakkında tutanak düzenlemekle yükümlüdür. Sözlü olarak yapılan itirazlar ile talep ve beyanlar tutanak

¹²¹ Aksini savunan *Duran*, İİK m. 248 hükmünü önceleyen bir düşünüş ile; iflâsın açılmasından ve tasfiyeden doğan masrafların masa malvarlığı unsurlarının paraya çevrilmesinden öncelikle ödeneceğini bundan dolayı da iflâs yargılaması sırasında iflâs talep eden alacaklıdan alınan iflâs avansından (İİK m. 160) karşılanacak iflâsın açılmasından sonraki harcamaların tasfiye masrafları hesaplamasına dahil edilmesi gerektiği kanaatindedir (*Duran, Basit Tasfiye*, 117).

¹²² Arısoy, “İflas Tasfiyesinin Tatili”, 97-98.; Berkin, *İflas Hukuku*, 313-314.; Çiçekli, “Tasfiyenin Tatili”, 139.; Kuru, *İflas ve Konkordato*, 262, dn. 8.

¹²³ Değerlendirme neticesinde masa mevcudundan yalnızca adi tasfiye yükümlülüklerinin karşılanacağı öngörülüyor ise iflâs dairesi iflâsın adi usul ile yürütülmesine karar vermemelidir. Zira iflâs tasfiyesinin gayesi tasfiye organlarının finanse edilmesi değildir (Yıldırım - Deren-Yıldırım, *İcra ve İflas*, 577.; Yıldırım, “Basit Tasfiye”, 2137). Aksine tasfiye suretiyle iflâs alacaklılarına alacaklarının ödenmesidir.

¹²⁴ Altay, *İflas Hukuku 2. Cilt*, 1262.; Arısoy, “İflas Tasfiyesinin Tatili”, 72.; Berkin, *İflas Hukuku*, 139 ve 312.; Çiçekli, “Tasfiyenin Tatili”, 133.; Kuru, *Cilt: 4*, 3131.

altına alınmak suretiyle ilgililer ve iflâs dairesi müdürü veya yardımcısı veya kâtabi tarafından imzalanır (İİK m. 8/1). İflâs dairesi tarafından verilen kararlar gerekçeli olarak tutanaklara yazılır (İİK m. 8/2). İlgililer dilerlerse bu tutanakları görebilir ve bunların birer örneğini alabilir (İİK m. 8/3). Bu kapsamda tasfiyenin akıbeti hakkında kanaate sahip olan iflâs dairesi kararını gerekçelerini de içerir şekilde tutanak altına almalıdır.

Tutanaktan iflâs dairesinin tasfiyenin başlangıç aşamasında gerçekleştirdiği işlemlerin, özellikle aktif muhakemesi ile tasfiye masraflarına yönelik muhakemede dikkate alınan göstergelerin neler olduğunun net olarak anlaşılması gerekmektedir. Zira tasfiyenin akıbetine ilişkin kararın gerekçeli olarak tutanak altına alınması gerekliliğinin esasında iki fonksiyonu mevcuttur: Birincisi verilen kararın icra mahkemesinin şikâyet denetiminden geçmesine elverişli bir zemin oluşturulması¹²⁵; ikincisi de verilen tasfiyenin tatili kararında tasfiyenin devamını sağlamak isteyen alacaklılara veya verilmiş basit tasfiye kararının adi tasfiyeye dönüştürülmesi tercihinde bulunacak alacaklılara yol gösterici olmasıdır. Ancak Türk iflâs hukukunda iflâs dairesinin mevcudat defterini incelemeye açmasıyla alakalı bir hüküm yoktur.¹²⁶

Yukarıda ifade ettiğimiz esaslar doğrultusunda yapılacak muhakeme neticesinde tasfiyenin akıbeti tayin edilmelidir. Ancak uygulamada iflâs dairelerince tasfiyelerin akıbetine ilişkin verilmiş olan kararların gerekçeli olmadığı, *"tasfiye masraflarının karşılanmayacağına anlaşıldığı, malvarlığı unsurlarının bulunmadığı"* gibi genel geçer kanuni ifadelerle yetinildiği müşahede edilmektedir.

En nihayetinde iflâs dairesi tarafından tasfiyenin akıbetine ilişkin verilmiş olan kararın ilanı ile birlikte tasfiyenin başlangıç aşaması neticelenmekte ve tasfiye prosedürüne ilan edilen kararın hükümleri çerçevesinde devam edilmektedir.

Sonuç

İflâs dairesi iflâsın açılmasının kendisine bildirilmesi üzerine gecikmeksizin iflâs masasını fiilen oluşturmak adına müflisin malvarlığı unsurlarının defterini tutmaya başlar (İİK m. 208/1) ve gerekli tedbirleri alır (İİK m. 210). Fakat iflâs masasına dahil olan ve mevcudat defterine kaydedilen her malvarlığı unsuru tasfiyenin devamında alacakların ödenmesine tahsis olunmayabilir. Bundan ötürü iflâs dairesi, tasfiyenin başlangıç aşamasında tasfiyeye konu olabileceğini düşündüğü malvarlığı unsurlarını belirlemelidir.

Aktif muhakemesinde hususiyet arz eden üç tür malvarlığı unsuru mevcuttur. Bunlardan ilki rehin hakkı ile kısıtlanmış olan malvarlığı unsurlarıdır. Çalışmamızda ulaştığımız sonuç çerçevesinde iflâs dairesi rehin hakkı ile kısıtlanmış merhunun satışından rüçhan hakkı sahibinin alacağı ve merhunun muhafazası ile paraya çevrilmesinden kaynaklanan masraflar karşılandıktan sonra artan bir değer olacağını öngörebiliyor ise, bu artan değerden tasfiye masraflarının karşılanacağını varsaymalıdır.

İkinci tür malvarlığı unsuru ise istihkak iddialı malvarlığı unsurlarıdır. Bu tür malvarlığı unsurlarının tasfiyeye konu olup olmayacağına esasında tasfiyenin usulüne göre ya alacaklılar toplanması ile iflâs idaresi ya da doğrudan iflâs dairesi karar verecektir. Katıldığımız görüş uyarınca henüz tasfiyenin başlangıç aşamasında bulunulan bir evrede istihkak iddialı malvarlığı unsurunun tasfiyeye konu olup olmayacağına geçici değerlendirmesini iflâs dairesi yapabilmelidir. Bu bağlamda tasfiyenin akıbetini belirleme noktasında bulunan iflâs dairesi, istihkak iddialı malvarlığı unsurlarının tasfiyeye konu olup olamayacağını ve bununla bağlantılı olarak anılan malvarlığı unsurlarından tasfiye masraflarının alınip

¹²⁵ İflâs dairesi tuttuğu mevcudat defterini herkesin incelemesine sunmak suretiyle, defter tutulmasıyla ilgili işlemler yönünden ilgililere şikâyet hakkını kullanmalarına imkân tanınmalıdır (Erdönmez, *Alacaklılar Toplanması*, 32.; Duran, *Basit Tasfiye*, 127). Tasfiyenin tatiline ilişkin verilmiş kararlara karşı şikâyet yoluna gidilebilir (Çiçekli, "Tasfiyenin Tatili", 131). Bir yükümlülüğün masa masrafı mı yoksa masa borcu mu olduğu icra mahkemesi nezdinde şikâyete konu olabilir (Berkin, *İflâs Hukuku*, 380.; Çiçekli, "Tasfiyenin Tatili", 137.; Öztekin, *Sıra Cetveli*, 33).

¹²⁶ Duran, *Basit Tasfiye*, 127.

alınamayacağını geçici olarak değerlendirmeli, ulaştığı kanaati de tasfiyenin akıbetine karar verme aşamasında dikkate alınmalıdır. Çünkü henüz iddia niteliğinde olan ve kabulü ya da reddi muhakeme ve gerektiğinde dava açılmasını gerektiren bir talebin tasfiyenin sonraki sürecini mühim bir şekilde etkileyecek olması cihetiyle karar sürecinde göz önüne alınmamasının haklı görülemeyeceği kanaatindeyiz. Bununla birlikte daha sonra istihkak iddiası haklı çıkmış olsa dahi alacaklılar basit tasfiyeye karar verme noktasında bir iradeye sahiptirler. Ayrıca aksinin kabulü halinde, üçüncü kişilere tanınan istihkak iddiasında bulunma hakkının kötüye kullanılmak suretiyle tasfiyenin gayesinin gerçekleştirilememesi riski doğacaktır. Son olarak iptal davasına konu olabileceği düşünülerek mevcudat defterine geçirilen malvarlığı unsurları açısından da aynı değerlendirme yapılmalı ve ulaşılan kanaate göre tasfiye masraflarının iptal davasına konu olabileceği düşünülen malvarlığı unsurlarından karşılanıp karşılanmayacağına karar verilmelidir.

Tasfiyenin akıbetini belirleme faaliyetinin önemli bir safhasını ise somut tasfiye açısından tasfiye masraflarının ortaya konulması oluşturur. Kanunumuzda tasfiye masraflarından anlaşılması gereken ortaya konulmamıştır. Kanaatimizce tasfiye masraflarının belirlenmesi İİK m. 248 hükmü esas alınarak yapılmalıdır. İİK m. 248'in başlığı ile lafzında, iflâsın açılması ile tasfiyeden doğan masraflardan (masa masraflarından) ve masa borçlarından bahsedilmektedir. Masa masrafları, tasfiyenin akıbetine ilişkin ihtimallere göre farklılaşmaktadır. Masa borçları ise tasfiyenin usulünden bağımsız şekilde müflisin malvarlığı unsurlarının niteliklerinden ötürü doğmaktadır. Nihayetinde tasfiyenin devamında hem masa masrafları hem de masa borçları iflâs alacaklılarından önce ödenecektir (İİK m. 248). Bundan dolayı da tasfiye masrafları hesaplaması esnasında iflâs dairesi, masa masrafları ile masa borçlarını bütüncül bir değerlendirmeye tabi tutmalıdır. Bu noktada iflâsın açılmasıyla bağlantılı harcamalardan özellikle İİK m. 160 uyarınca ödenen iflâs avansının iflâs alacaklılarından önce masa tarafından karşılanıp karşılanmayacağı (İİK m. 248) sorun teşkil eder. Nitekim öğretilerde tartışmalı olan bu konuda alınacak tutuma göre, ödenmiş iflâs avansı tasfiye masraflarının hesaplanması hususunda nazara alınacak veya alınmayacak yahut yalnızca bir kısmı dikkate alınacaktır.

İflâs talebinde bulunan alacaklı birinci alacaklılar toplanmasına kadarki masraflardan sorumludur (İİK m. 160/1). Bu avans ödemesinden iflâs yargılaması ile tasfiyenin başlangıç aşamasındaki işlemlerin tamamının gerçekleşebilmesi garanti altına alınmıştır. Tasfiyenin başlangıç aşamasındaki tasfiye harcamaları (defter tutulması, muhafaza tedbirlerinin alınması, tasfiyenin akıbetine ilişkin verilen kararın ilanı gibi) masa masrafı niteliğini haizdir. Fakat bu masraflar iflâs avansından (İİK m. 160) karşılanmıştır. Kanaatimizce tasfiye masraflarını hesaplayan iflâs dairesinin göz önünde bulunduracağı tasfiye masrafları, İİK m. 160 kapsamında karşılanmamış ve karşılanamayacak olan (adi tasfiyede birinci alacaklılar toplanmasından sonraki; basit tasfiyede, basit tasfiyenin ilanından sonraki) masraflar olmalıdır. Başka bir anlatımla, iflâsın ve iflâs avansının kamu düzeninden kaynaklandığı bilincine sahip olan iflâs talebinde bulunan kişi iflâs yargılamasında özel bir dava şartı olarak iflâs avansı ödemesi gerekeceğini, iflâs avansının miktarının ise birinci alacaklılar toplanmasına kadarki masrafların miktarını içerir şekilde hesaplanacağını ve bu masraflardan sorumlu olunacağını biliyor olması göz önüne alındığında; tasfiyenin akıbetine karar verecek olan iflâs dairesinin tasfiye masrafları muhakemesi esnasında, adi tasfiye özelinde birinci alacaklılar toplanmasından sonra, basit tasfiye usulünde ise tasfiye kararının ilanından sonraki masrafları hesaplamaya dâhil etmesi gerekir.

Aktif muhakemesi sonucunda tasfiye masraflarının karşılanacağına kanaat getirilen malvarlığı unsurlarının değeri ile tespit edilen tasfiye masraflarının muhasebesi neticesinde tasfiyenin akıbetine gerekçeli şekilde (İİK m. 8) karar verilerek tasfiyenin devamına ilişkin işlemler sağlanmalıdır. Nihayetinde tasfiyenin başlangıç aşamasındaki işlemlerin tamamı iki ay içerisinde nihayete ermiş olmalıdır (İİK m. 208/3).

Kaynakça

- Akgün, Şükran – Ataoğlu, Sinem. “İflas Dairesinin Görev ve Yetkileri ve 4949 Sayılı Kanunun Getirdikleri”. *Prof. Dr. Necmettin M. Berkin’e Armağan*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2021, 1-39.
- Altay, Sümer. *Türk İflâs Hukuku*. 1. Cilt. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 1. Bası, 2004.
- Altay, Sümer. *Türk İflâs Hukuku*. 2. Cilt. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 1. Bası, 2004.
- Ansary, Sabri Şakir. *Hukuk İcra ve İflâs Usulleri*. Ankara: İstiklâl Matbaası, 5. Bası, 1960.
- Arar, Kemal. *İcra ve İflâs Hükümleri*. 2. Cilt. Ankara: İdeal Matbaa, 1. Bası 1945.
- Arısoy, A. Selman. “İflas Tasfiyesinin Tatili”. *Prof. Dr. Necmettin M. Berkin’e Armağan*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2021, 59-126.
- Arslan, Ramazan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar Ayvaz ve Emel Hanağası. *İcra ve İflâs Hukuku*. Ankara: Yetkin Basımevi, 9. Baskı, 2023.
- Arslanpınar Tat, Tuğçe. *Türk ve İsviçre İflâs Hukukunda Paylaştırma*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, 2021.
- Aşık, İbrahim, Yakup Oruç, Ozan Tok ve Ömer Faruk Saçar. *İcra ve İflâs Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, 2023.
- Başözen, Ahmet. “İflâs Tasfiyesinde Müflisin Kişisel Çalışmasına Dayalı Malların Durumu – “Müflisin Uhdesine Geçen Mal” Kavramı (İİK m. 184, I)”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 54/4 (Eylül 2005), 267-297.
- Berkin, Necmeddin M. *İflâs Hukuku*. İstanbul: Fakülteler Matbaası, 4. Bası, 1972.
- Buluttekin, Derya. “İflâs Masasına Karşı İstihkak İddiasının İleri Sürülmesi ve Masanın İstihkak İddiasını İncelemesi”. *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 27/47 (Aralık 2022), 661-702.
- Çiçekli, Ali Fuat. “İflâs Tasfiyesinin Tatili”. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 52 (Ekim 2022), 125-158.
- Deliduman, Seyithan. *İflâs Tasfiyesinde Alacaklılar Toplanması*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, 2002.
- Deynekli, Adnan – Kısa, Sedat. *Hacizde ve İflâsta Sıra Cetveli*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1. Basım, 1996.
- Duran, Osman. *Türk ve İsviçre İflâs Hukukunda Basit Tasfiye*. Ankara: Adalet Yayınevi, 1. Baskı, 2023.
- Erdönmez, Güray. *İflâsta Alacaklılar Toplanmasının Yetkileri*. İstanbul: Legal Yayıncılık, 1. Baskı, 2005.
- Görgün, L. Şanal, Levent Börü ve Mehmet Kodakoğlu. *İcra ve İflâs Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 4. Baskı, 2023.
- Görgün, L. Şanal. *İflâsta İstihkak Davası*. Ankara: Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi, 1. Baskı, 1977.
- Gürdoğan, Burhan. *İflâs Hukuku Dersleri*. Ankara: Ajans-Türk Matbaası, 1. Baskı, 1966.
- Jaeger, Carl. *Schuldbetreibung und Konkurs*. Band II. Zürich: 1911.
- Kale, Serdar. “İflas Hukukunda Masa Yükümlülüğü Kavramı”. *Prof. Dr. Necmettin M. Berkin’e Armağan*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2021, 603-623.

Kodakoğlu, Mehmet. "Kıymet Takdirinin Yapılmasına İlişkin Bazı Meseleler ve Enflasyonun Kıymet Takdirine Etkisi". *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 9/2 (Temmuz 2023), 351-383.

Kuru, Baki. *İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2. Baskı, 2013.

Kuru, Baki. *İcra ve İflâs Hukuku*. Cilt: 3. Ankara: Seçkin Yayınevi, 3. Baskı, 1993.

Kuru, Baki. *İcra ve İflâs Hukuku*. Cilt: 4. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım, 3. Baskı, 1997.

Kuru, Baki. *İflâs ve Konkordato Hukuku*. İstanbul: Evrim Basım-Yayım-Dağıtım, 2. Basım (Tıpkıbasım), 1988.

Oruç, Yakup. *İflâs İdaresi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, 2019.

Öztek, Selçuk. *İflas Hukukunda Sıra Cetveli Prosedürü ve Sıra Cetveline Karşı Müracaat Yolları*. İstanbul: Daktilo Edilmiş Doçentlik Tezi, 1988.

Pekcanitez, Hakan, Oğuz Atalay, Meral Sungurtekin Özkan ve Muhammet Özeker. *İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 10. Bası, 2023.

Postacıoğlu, İlhan E.. *İflâs Hukuku İlkeleri Cilt: I. İflas*. İstanbul: Sulhi Garan Matbaası, 1. Baskı, 1978.

Taş Korkmaz, Hülya. *İflâs Masası*. Ankara: Yetkin Yayınları, 1. Baskı, 2010.

Üstündağ, Saim. *İflâs Hukuku (İflâs, Konkordato, İptal Davaları)*. İstanbul: Yaylacık Matbaacılık, Yenilenmiş 8. Bası, 2009.

Yıldırım, M. Kamil. "Türk-İsviçre İflas Hukukunda Basit Tasfiye". *Prof. Dr. Ejder Yılmaz'a Armağan 2*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2014, 2133-2145.

Yıldırım, Mehmet Kâmil - Deren-Yıldırım, Nevhis. *İcra ve İflas Hukuku*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım, 8. Baskı, 2021.

Yıldırım, Vafire Merve. *İflâsın Kapanması*. Ankara: Yetkin Yayınları, 1. Baskı, 2021.

Yılmaz, Ejder. *İflâs İdaresi*. Ankara: Sevinç Matbaası, 1. Bası, 1976.

Mevzuat ve Elektronik Kaynaklar

HMK, Hukuk Muhakemeleri Kanunu (Kanun No. 6100). *Resmî Gazete* 27836 (4 Şubat 2011). Erişim 20 Şubat 2024. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6100.pdf>

<https://legalbank.net/>

<https://www.lexpera.com.tr/>

İİK Niz., İcra ve İflâs Kanununun Tatbikatına Dair Nizamname. *Resmî Gazete* 2215 (2 Ekim 1932). Erişim 19 Şubat 2024. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/2.3.13307.pdf>

İİK, İcra ve İflâs Kanunu (Kanun No. 2004). *Resmî Gazete* 2128 (19 Haziran 1932). Erişim 18 Şubat 2024. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.3.2004.pdf>

Makale Bilgi Formu

Yazarların Katkıları: Bu makalenin yazımına tüm yazarlar eşit katkıda bulunmuştur. Tüm yazarlar son metni okudu ve onayladı.

Çıkar Çatışması Bildirimi: Yazar tarafından potansiyel çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Telif Beyanı: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Destek/Destekleyen Kuruluşlar: Bu araştırma için herhangi bir kamu kuruluşundan, özel veya kâr amacı gütmeyen sektörlerden hibe alınmamıştır.

Etik Onay ve Katılımcı Rızası: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunmaktadır.

İntihal Beyanı: Bu makale iThenticate tarafından taranmıştır.